

MONIKULTTUURINEN NUORTEN RYHMÄ
Starttiopas toiminnan käynnistämisvaiheeseen

Anneberg Ella

Opinnäytetyö
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

2017

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Ella Anneberg	2017
Ohjaajat	Merja Hjulberg ja Laura Jokela	
Toimeksiantaja	Suomen Punainen Risti, Lapin piiri	
Työn nimi	Monikulttuurinen nuorten ryhmä – Starttiopas toiminnan käynnistämävaiheeseen	
Sivu- ja liitesivumäärä	49 + 17	

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on luoda mielekästä, monikulttuurista toimintaa nuorille. Opinnäytetyö toteutetaan suunnittelemalla ja ohjaamalla uuden monikulttuurisen nuorten ryhmän toimintaa Kemissä. Ryhmää ohjaavat Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoiset. Monikulttuurinen nuorten ryhmä tuo paikkakunnan nuorille mahdollisuuden kaksisuuntaiseen kotoutumiseen. Lisäksi työn tavoitteena on luoda starttiopas, jonka avulla vastaavanlaisen ryhmän aloittaminen muilla paikkakunnilla helpottuu.

Opinnäytetyö koostuu teoriaosasta, toiminnallisesta osuudesta ja sen kuvauksesta sekä opinnäytetyön tuotoksena valmistuneesta Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttioppaasta. Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa perehdytään kotoutumiseen, nuoruuteen elämänvaiheena ja toiminnallisiin menetelmiin. Teoria pyritään yhdistämään toiminnan kohteena oleviin nuoriin ja sitä pyritään hyödyntämään toiminnan suunnittelussa. Opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen sisältyy monikulttuurisen nuorten ryhmän markkinoinnin suunnittelu ja toteutus, ryhmän ensimmäisten kokoontumisten suunnittelu sekä ryhmän ohjaaminen yhtenä vapaaehtoisista.

Monikulttuurinen nuorten ryhmä on uudenlainen nuorisotoiminnan muoto Kemissä. Toiminnan ohjaamisesta vastaavat Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoiset. Samanlaisia ryhmiä voitaisiin jatkossa perustaa myös muille paikkakunnille. Tästä syystä opinnäytetyön kirjallinen osuus sisältää tarkat kuvaukset Kemissä alkaneen monikulttuurisen nuorten ryhmän ensimmäisten kokoontumisten suunnittelusta ja toteutuksesta sekä Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttioppaan. Opinnäytetyön tuotoksena syntyneen starttioppaan on tarkoitus olla apuna ja tukena vapaaehtoisille, jotka suunnittelevat vastaavanlaisen toiminnan käynnistämistä.

Avainsanat

Monikulttuurisuus, nuoret, kotoutuminen, ryhmätöiminta

School of Social Services, Health and Sports
Degree Programme in Social Services
Bachelor of Social Services

Author	Ella Anneberg	2017
Supervisor	Merja Hjulberg and Laura Jokela	
Commissioned by	Finnish Red Cross	
Subject of thesis	Multicultural youth group – Start Guide for starting a multicultural youth group	
Number of pages	49 + 17	

The aim of this thesis is to create meaningful multicultural activities for young people. A part of the thesis is planning and instructing a multicultural youth group in Kemi. It is a new group by Finnish Red Cross volunteers. The second part of the thesis is making a start guide to help new volunteers start similar groups in other places.

The thesis consists of a theory part, a practice-based part and the Multicultural youth group start guide created as part of this thesis. The theory of integration, youth and practice-based methods is connected to the target group. The theory is also been taken into the consideration when planning the group meetings and the start guide. The practice-based part of the thesis consists of creating a marketing plan and carrying it out, planning the first meetings of the multicultural youth group and instructing the group in the meetings as one of the volunteers.

The multicultural youth group is a new kind of group for young people in Kemi. Similar groups could be started in other places. So it is important that the thesis includes clear descriptions of the first group meetings in Kemi. The start guide consists of marketing guide, detailed plans of first four meetings of the group and some tips for volunteers. The start guide is meant to support and help volunteers, who are planning to start a new multicultural youth group.

Key words Multiculturalism, youth, integration, practice-based methods

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TAVOITTEENA KOTOUTUMINEN.....	8
2.1	Kotoutuminen.....	8
2.2	Suomen kotouttamispolitiikka	9
2.3	Toimijat ja vastualueet	10
2.4	Järjestöjen rooli.....	11
2.5	Kaksisuuntainen prosessi	13
3	NUORET KOHDERYHMÄNÄ.....	15
3.1	Nuoruus ikävaiheena	15
3.2	Nuorten syrjäytyminen	16
3.3	Nuoret ja monikulttuurisuus	18
4	TOIMINNALLISET MENETELMÄT TYÖVÄLINEENÄ	22
4.1	Toiminnalliset menetelmät	22
4.2	Toiminnalliset menetelmät sosionomin työssä.....	23
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSTAPA	25
5.1	Ryhmän käynnistysvaihe	25
5.2	Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus.....	26
6	MONIKULTTUURINEN NUORTEN RYHMÄ	28
6.1	Ryhmän markkinointi	28
6.2	Tutustumisleikkejä ja voileipää	29
6.2.1	Suunnitelma	29
6.2.2	Toteutuminen	30
6.2.3	Kehittämisajatukset ja nuorten toiveet.....	32
6.3	Musiikkia ja tanssia.....	33
6.3.1	Suunnitelma	33
6.3.2	Toteutuminen	34
6.4	Peli-ilta.....	37
6.5	Suomi ja suomen kieli.....	38
7	POHDINTA.....	40

LÄHTEET	47
LIITTEET	49

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa mielekästä monikulttuurista ryhmätoimintaa nuorille. Toiminta toteutetaan uudessa monikulttuurisessa nuorten ryhmässä Kemissä. Ryhmän ohjauksesta vastaavat Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoiset. Opinnäytetyöhön sisältyy ryhmän markkinointi sekä ensimmäisten kokoontumiskertojen suunnittelu.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, sillä vuoden 2015 pakolaiskriisin myötä maahanmuutto ja kotoutuminen alkoivat puhuttaa ihmisiä yhä enemmän (Saukonen 2016). Idea ryhmän perustamiseen tuli Suomen Punaiselta Ristiltä, sillä he kokivat ryhmän perustamiselle Kemiin olevan tarvetta. Myös muilla paikkakunnilla voi jatkossa olla tarvetta vastaavanlaiselle toiminnalle, joten opinnäytetyön tavoitteena on luoda materiaalia ja ohjeistusta toiminnan aloituksen tueksi muille paikkakunnille.

Opinnäytetyössä perehdytään kotoutumiseen, nuoruuteen elämänvaiheena ja toiminnallisiin menetelmiin. Monikulttuurinen nuorten ryhmä tarjoaa nuorille tilaisuuden kaksisuuntaiseen kotoutumiseen. Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla on ryhmän avulla mahdollisuus tutustua suomalaisiin nuoriin ja suomalaisiin tapoihin sekä oppia suomen kieltä. Kantaväestöön kuuluville nuorille ryhmä antaa mahdollisuuden oppia eri kulttuureista ja päästä osaksi monikulttuurista Suomea. Monikulttuurinen nuorten ryhmä tarjoaa nuorille tukea ja mahdollisuuden solmia uusi ystävyksiä nuoruuden haastavassa ikävaiheessa.

Toiminnalliset menetelmät tarjoavat valtavasti mahdollisuuksia toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen. Yksi opinnäytetyön tavoitteista on myös oma ammatillinen kehittyminen. Monikulttuurinen nuorten ryhmä on erityispiirteineen haastava ryhmä, joka tarjoaa ohjaajalleen hyvän mahdollisuuden kehittyä sekä toiminnan suunnittelussa että ohjauksessa.

Monikulttuurisen nuorten ryhmän toimintaan pyrittiin saamaan mukaan nuoria monista taustoista. Nuorten ryhmä voi yhdistää nuoria eri elämäntilanteista ja kulttuuritaustoista ja siten tarjota nuorille mahdollisuuden luoda kontakteja uusiin ikätovereihin. Ennakkoluulot voivat hälventyä, kun nuoret pääsevät yhteisen toiminnan kautta tutustumaan toistensa kulttuureihin ja tapoihin. Ryhmän avulla

nuori voi myös muodostaa uusia tuttavuus- ja ystävyysuhteita sekä tuntea kuuluvansa ryhmään.

Suunnittelin ryhmän toimintaa osallistujien toiveet huomioiden. Näin pystyin varmistamaan, että toiminta on nuorille mieleistä. Ensimmäisellä kokoontumiskerralla pyysin osallistujia toivomaan ohjelmaa seuraaviin kokoontumisiin. Lisäksi toimintaa ohjattaessa kiinnitin huomiota siihen, millaisesta toiminnasta nuoret vaikuttivat pitävän eniten. Suunnittelemini ohjelmien ja ryhmän kokoontumisista saadun kokemuksen perusteella muodostui Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttiopas. Olen koonnut starttioppaaseen neljän kokoontumiskerran valmiin ohjelman, ohjeita markkinointiin sekä vinkkejä toimintaa ohjaaville vapaaehtoisille.

2 TAVOITTEENA KOTOUTUMINEN

2.1 Kotoutuminen

Kotoutumisella tarkoitetaan asettumista uuteen maahan ja sen kulttuuriin sopeutumista. Kotoutuessaan Suomeen maahanmuuttaja omaksuu uusia tietoja ja toimintatapoja, joiden avulla hän pääsee osallistumaan aktiivisesti suomalaiseen yhteiskuntaan. Näin hän tutustuu myös suomen kieleen ja kulttuuriin. Samalla kuitenkin tuetaan maahanmuuttajaa myös oman kielen ja kulttuurin ylläpitämisessä. Kotoutuminen on maahanmuuttajan ja yhteiskunnan yhteistä, vuorovaikutteista kehitystä. Maahanmuuttajasta tulee yhteiskunnan aktiivinen jäsen ja samalla yhteiskunta saa uusia vaikutteita ja monimuotoistuu. (Kotouttamisen osamiskeskus 2017b.)

Siinä, missä Suomessa käytetään termiä ”kotoutuminen”, käytetään kansainvälisessä keskustelussa pääosin termiä ”integraatio”. Integraatiossa on kyse prosessista, jossa maahanmuuttaja löytää oman paikkansa olla ja toimia uudessa maassa. Lisäksi integraatiolla viitataan prosessia edistäviin toimenpiteisiin, joista Suomessa käytetään termiä ”kotouttaminen”. Integraatio ymmärretään myös tämän prosessin lopputuloksena. (Saukkonen 2016.)

Etenkin Euroopassa integraatio-termiä on käytetty myös silloin, kun on haluttu tehdä ero assimilaatioon ja segregatioon. Assimilaatiolla tarkoitetaan sulautumista uuteen kulttuuriin ja elämäntapaan. Assimiloituessaan maahanmuuttaja luopuu alkuperäisestä identiteetistään. Segregatio puolestaan tarkoittaa väestöryhmien eristäytymistä. Integraatio-termillä voidaan kuvata maahanmuuttajan samastumista uuteen kotimaahansa ja sen kulttuuriin sekä kytkeytymistä yhteiskunnan jäseneksi. Samastuessaan maahanmuuttaja säilyttää kuitenkin yhteyden omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja kansalliseen identiteettiinsä. Integraatiossa huomioidaan menneisyys kulttuuritaustoineen sekä tulevaisuus uudessa kotimaassa. Integraatioon sisältyy siis sekä aktiivinen osallistuminen että oman identiteetin säilyttäminen. Uudet sosiaaliset sidokset eivät sulje vanhoja pois tai toisinpäin, vaan ne täydentävät toisiaan. (Saukkonen 2016.)

2.2 Suomen kotouttamispolitiikka

Suomalainen kotouttamispolitiikka kehittyi 1990-luvun lopussa nopeasti, kun maahanmuutto Suomeen alkoi lisääntyä. Vuonna 1997 valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen pakolais- ja maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi. Tavoitteena oli jokaisen maahanmuuttajan joustava ja tehokas kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Tällöin suomalaisen yhteiskunnan pelisääntöjen omaksumisen sekä suomen tai ruotsin kielen hallinnan uskottiin olevan avainasemassa kotoutumisen onnistumiseksi. Maahanmuuttajan mahdollisuutta ylläpitää omaa äidinkieltään ja kulttuuriaan pidettiin kuitenkin sekä maahanmuuttajan että yhteiskunnan edun mukaisena. (Saukkonen 2013, 86–88.)

Tällä hetkellä Suomessa on voimassa laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Laki astui voimaan vuonna 2011 ja sen keskeisimpiä tavoitteita on saada kotouttamistoimenpiteet ja -palvelut kaikkien niitä tarvitsevien maahanmuuttajien saataville. Maassa oleskelun syystä riippumatta jokaiselle halutaan tarjota perustietoja suomalaisesta yhteiskunnasta sekä mahdollisuus osallistua tietoja ja taitoja selvittävään alkukartoitukseen. Kotouttamistoimiin osallistuminen ei kuitenkaan ensisijaisesti ole velvollisuus vaan oikeus. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta järjestää alkukartoituksen työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneelle tai toimeentulotukea saavalle maahanmuuttajalle. Alkukartoitus voidaan tarvittaessa järjestää myös maahanmuuttajan itse sitä pyytäessä. (Saukkonen 2013, 88–89.)

Alkukartoitus määrittää, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelma sisältää suunnitelman kotoutumiskoulutuksesta ja mahdollisista muista keinoista, joilla voidaan tukea maahanmuuttajan työllistymistä sekä osallistumista yhteiskuntaan. Kotoutumiskoulutus pitää sisällään suomen tai ruotsin kielen opiskelua ja muuta koulutusta. Kun kotoutumissuunnitelma on tehty, on kotoutujan noudatettava suunnitelmaa ja osallistuttava sovittuihin toimenpiteisiin taloudellisen tuen rajoittamisen tai alentamisen uhalla. (Saukkonen 2013, 89.)

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) velvoittaa valtioneuvostoa tekemään valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan. Laissa ohjeistetaan myös kuntien kotouttamissuunnitelmien laadintaa. Saukkosen (2013, 90)

mukaan kotouttamispolitiikan suurin kipupiste on taloudelliset voimavarat. Vaikka määrärahalisäyksiä on säästöpainneiden takia vaikea toteuttaa, kotouttamispolitiikan toimissa säästäminen on kuitenkin lyhytnäköistä politiikkaa. Muualta Euroopasta saatujen kokemusten mukaan kotouttamiseen on sijoitettava riittävästi varoja ajoissa, jotta sosiaalisia ongelmia ei pääse syntymään. (Saukkonen 2013, 90.)

2.3 Toimijat ja vastualueet

Kotouttamista koskevia toimenpiteitä säätelee laki kotoutumisen edistämisestä (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 2:6–28 §). ”Tämän lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.” (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 1:1 §.)

Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen Suomessa on useiden toimijoiden yhteistyötä valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Kotouttamiseen osallistuu niin julkisen sektorin kuin kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Kotoutumisen edistämisestä valtakunnallisesti omilla hallinnonaloillaan vastaavat sisäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, ulkoasiainministeriö, Maahanmuuttovirasto, Opetushallitus, Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) ja Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017.)

Maahanmuuttajien työllistymisen edistämisestä sekä kotouttamisesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriössä toimii myös kotouttamisen osaamiskeskus. Sen tehtävänä on tukea kotouttamistyötä tekevien tahojen osaamista ja vahvistaa kotouttamisen tietopohjaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017.)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset vastaavat alueellisesti maahanmuuttajien kotouttamisesta. Kunnat vastaavat kotouttamisesta paikallisella tasolla esimerkiksi laatimalla paikallisten toimijoiden kanssa kotouttamisohjelman. ELY-keskukset ovat kuntien tukena. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017.)

Työ- ja elinkeinotoimistot ovat päävastuussa työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotouttamisessa. ELY-keskukset kuitenkin ohjaavat TE-toimistoja kotouttamiseen liittyvissä asioissa. ELY-keskukset ja TE-toimistot ovat yhdessä vastuussa kotoutumista edistävien työvoimapalveluiden, kuten kotoutuskoulutuksen, järjestämisestä työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille. Näin TE-toimistot tukevat maahanmuuttajien työnhakua ja työllistymistä, mutta myös työnantajilla ja ammattijärjestöillä voidaan katsoa olevan merkittävä rooli työelämän monimuotoistumisen ja sitä kautta kotoutumisen edistäjinä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017.)

2.4 Järjestöjen rooli

Julkisen sektorin toimijoiden lisäksi myös monet kansalaisjärjestöt ja uskonnolliset yhteisöt osallistuvat kotouttamiseen järjestämällä maahanmuuttajien kotoutumista edistävää toimintaa ja palveluja. Lisäksi Suomessa toimii maahanmuuttajien omia järjestöjä ja yhdistyksiä. Maahanmuuttajien osallistuminen esimerkiksi erilaisiin harrastustoimintoihin edistää heidän kotoutumistaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017.)

Järjestöt ovat mukana kotouttamisessa jo maahanmuuttajien vastaanottovaiheessa ja ennen sitä. On tärkeää, että viranomaiset ja kolmannen sektorin toimijat näkevät kotoutumisen edistämisen yhteisenä tavoitteenaan. On olennaista, että järjestöjen ja viranomaisten välinen yhteistyö ja roolijako perustuvat selkeisiin sopimuksiin. Viranomaiset ja järjestöt kartoittavat yhdessä järjestöjen mahdollisuutta järjestää ja osallistua kotoutumista edistävään toimintaan ja maahanmuuttajien vastaanottoon. Kolmannen sektorin toimijat voivat yhdessä sopia roolien jaosta ja kertoa jäsenilleen uusista tehtävistä. Tarvittaessa järjestöt voivat hankkia oppia toisilta, kokeneemmilta järjestöiltä. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2017a.)

Järjestöt järjestävät monenlaista kotoutumista edistävää toimintaa ja kouluttavat jäseniään. Esimerkiksi Suomen Punainen Risti järjestää kiintiöpakolaisia vastaanottavilla paikkakunnilla ystävätoiminnan kurssin sekä Tulijan ystävänä ja tukena -kurssin jo ennen pakolaisten saapumista. Tällä tavoin varmistetaan, että

uusille tulijoille on tarjolla tukea ja ystäviä heti paikkakunnalla muuttaessa. Järjestön jäsenet ja kurssille osallistujat suunnittelevat paikkakunnalle sopivaa toimintaa jo ennen pakolaisten vastaanottoa. Järjestöt voivat esimerkiksi osallistua tulijoiden asuntojen kalustamiseen järjestämällä keräyksiä. Järjestöjen jäsenet voivat myös tukea viranomaisten ohjausta vieraillemalla tulijoiden kodeissa opastaen samalla suomalaisen asumisen tapaan ja paikkakunnan elämään. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2017a.)

Viranomaiset vastaavat tulijoiden kielikoulutuksesta, mutta myös järjestöt järjestävät kielikerhoja. Kerhot ovat vapaamuotoisia, mutta päätavoitteena on suomen kielen oppiminen. Kotoutumista tuetaan myös hyvin monenlaisilla ryhmätoiminnoilla, kuten kulttuuri-, käsityö- ja liikuntakerhoilla. Uusien kerhojen perustaminen maahanmuuttajia varten ei kuitenkaan ole välttämätöntä. Joskus riittää, että järjestö kutsuu maahanmuuttajat mukaan jo olemassa olevaan toimintaansa. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2017a.)

Tulijat tarvitsevat alkuvaiheessa tukea kotoutumiseen, mutta toiminnan tarjoaminen ja siihen osallistuminen on kuitenkin vasta alkua. On tärkeää tarjota tulijoille myös aktiivisen toiminnan muotoja, jotta he eivät passivoidu pelkästään palvelujen vastaanottajiksi. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2017a.)

Osa järjestöistä tarjoaa myös ystävätoimintaa. Ystävätoiminta voi olla niin yksilöllistä kuin ryhmämuotoistakin. Esimerkiksi kansainväliset kerhot ja kahvilatoiminta ovat matalan kynnyksen toimintamuotoja, joihin voi osallistua omien tarpeiden mukaan. Ryhmien ohjelma voi olla osittain ohjattua ja osittain vapaata. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2017a.)

Kemissä aloitettu monikulttuurinen nuorten ryhmä tähtää juuri tällaiseen matalan kynnyksen toimintaan. Kyseessä on nuorille suunnattu ryhmä, jonka tapaamisiin ovat tervetulleita kaikki toiminnasta kiinnostuneet nuoret. Ryhmän kokoontumiseen voi saapua yksin tai ystävien kanssa, eikä paikalla saapuminen velvoita osallistumaan toimintaan jatkossa. Ryhmään osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja osallistuminen on pyritty tekemään helpoksi. Jokaiselle tapaamiskerralle on suunniteltu ohjelmarunko, jonka mukaan edetään, mutta ohjelmaa on mahdollista muuttaa tarvittaessa. Aikaa on varattu myös vapaaseen yhdessäoloon ja keskusteluun.

Maahanmuuttaja voi aluksi itse osallistua järjestöjen toimintaan avunsaajana. Positiivinen osallisuuden kierre syntyy silloin, kun avunsaajana osallistuneelle tarjotaan vähitellen mahdollisuutta osallistua toimintaan aktiivisen toteuttajan roolissa. Näin syntyy vapaaehtoistoiminnan jatkumo. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2017a.) Monikulttuurinen nuorten ryhmä voi avata osalle nuorista mahdollisuuden juuri edellä mainitun kaltaiseen positiiviseen osallisuuden kierteeseen. Alusta asti tarkoituksena oli osallistaa ryhmässä kävijöitä toiminnan suunnitteluun ja siten varmistaa myös toiminnan mielekkyys. Ryhmän osallistujilla oli paljon ideoita toiminnan jatkoon ja osa oli kiinnostunut myös ryhmän ohjaamisesta. Nuoret saavat halutessaan yhä enemmän itse vastuuta ryhmän suunnittelusta ja toteuttamisesta. Tällä tavoin heistä tulee pikkuhiljaa myös itse vapaaehtoistoiminnan toteuttajia.

Järjestön monikulttuuriseen toimintaan osallistuminen tarjoaa myös kantaväestön kuuluvalle mahdollisuuden päästä osaksi kotoutumis- ja kotouttamisprosessia. Vapaaehtoiset voivat olla aivan tavallisia kansalaisia, joille toimintaan osallistuminen antaa tilaisuuden uusien kulttuurien kohtaamiseen. Osallistujille avautuu mahdollisuus kertoa ja jakaa omia tapoja, kulttuuria ja kokemuksia eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa.

2.5 Kaksisuuntainen prosessi

Suomalaiseen kotouttamispolitiikkaan sisältyy ajatus kaksisuuntaisesta kotoutumisesta. Maahanmuuttajan lisäksi myös vastaanottava yhteiskunta muuttuu maahanmuuton seurauksena, sillä maahanmuuttaja tuo mukanaan oman kielen ja kulttuurinsa. Kantaväestön edustajankin täytyy sopeutua etnisesti ja kulttuurisesti monimuotoiseen yhteiskuntaan. Esimerkiksi Ruotsissa integraatio ajatellaan koko yhteiskunnan ja kaikkien Ruotsissa asuvien yhteisenä haasteena. Jokaisella, taustastaan riippumatta, tulee olla mahdollisuus kokea olevansa osa yhteiskuntaa. (Saukkonen 2013, 87; 2016.)

Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi. Maahanmuuttajalla on tässä prosessissa aktiivinen rooli, kun hän kartuttaa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia taitoja. Maahanmuuttajan omalla motivaatiolla ja sitoutumisella on suuri merkitys.

Yhteiskunnalla on oikeus odottaa maahanmuuttajalta aktiivisuutta oman tilanteensa edistämiseen, mutta yhteiskunnan on kuitenkin tarjottava maahanmuuttajalle riittävät mahdollisuudet kotoutumiseen ja huolehdittava palvelujen järjestämisestä. Kotoutumisen prosessiin sisältyy myös yhteiskunnan muuttuminen väestön monimuotoistuessa. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2017c.)

Kotoutuminen on pitkäkestoinen ja jatkuva prosessi. Sitä tuetaan erilaisten palveluiden ja toimenpiteiden avulla. Kotoutuminen tapahtuu kuitenkin aina vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa. Kotoutumista tapahtuu arkisissa tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten päiväkodeissa, harrastuksissa ja työpaikoilla. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2017c.)

Integraation onnistumisesta tai epäonnistumisesta puhuttaessa jätetään usein huomiotta kantaväestön ja yhteiskunnan integraatio ja puhutaan ainoastaan maahanmuuttajien integraatiosta. Yhteiskunnan instituutiot voivat yhtä lailla onnistua tai epäonnistua edellytysten luomisessa yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Kantaväestöön kuuluva voi löytää paikkansa monikulttuurissa yhteiskunnassa paremmin tai huonommin. Integraatio on kaksisuuntaista. (Saukkonen 2016.)

Monikulttuurisen nuorten ryhmän toiminnassa on vahvasti mukana kaksisuuntaisen kotoutumisen ajatus. Ryhmätoiminta on suunnattu kaikille siitä kiinnostuneille nuorille. Toimintaa markkinoitiin paljon maahanmuuttajien kanssa toimiville tahoille, mutta myös kantasuomalaisia kutsuttiin mukaan toimintaan, esimerkiksi vierailulla ammattikorkeakoulun toimipisteellä.

Maahanmuuttajille ryhmä tarjoaa muun muassa mahdollisuuden oppia kieltä ja suomalaista kulttuuria. Ennen kaikkea se tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden saada kontakteja ja tutustua suomalaisiin ja muista kulttuureista tuleviin nuoriin. Suomalaisille nuorille ryhmään osallistuminen tutustuttaa eri kulttuureihin ja antaa mahdollisuuden jopa päästä osaksi niitä muun muassa tanssin muodossa. Kaikki osallistujat pääsevät halutessaan antamaan jotain omasta kulttuuristaan ja vastaanottamaan jotain muiden osallistujien kulttuureista. Ryhmässä nousevat esille eri kulttuureista tulevien nuorten erot ja yhtäläisyydet. Ikätovereiden ja tutun ryhmän seurassa saattaa myös uskaltaa helpommin nostaa esille toisen tavoissa tai kulttuurissa kummastuttavia tai kiinnostavia asioita, joista ei ehkä muussa seurassa uskalla kysyä.

3 NUORET KOHDERYHMÄNÄ

3.1 Nuoruus ikävaiheena

Tony Dunderfelt (2011, 84–85) nimeää nuoruudeksi ikävaiheen 12–20 ikävuoteen. Tämän ikävaiheen alussa alkavat muun muassa murrosiän tuomat biologiset muutokset ja kapinointi. Nuoruusiän keskivaiheeseen 15–18-vuotiaana kuuluu minäkokemuksen selkiinnyttämistä, rajojen kokeilua ja syvällisiä ihmissuhteita. Nuoruuden loppuvaiheessa 18–20-vuotiaana alkaa ideologinen kriisi, jossa pohdiskelun kohteena on oma asema maailmassa. Nuoruudessa ikään kuin opitaan elämään uudestaan ja ohjaamaan elämää oman yksilöllisyyden kautta. Tämä oppiminen jatkuu myös myöhemmissä elämänvaiheissa, mutta nuoruudessa se on erityisen kiihkeää. (Dunderfelt 2011, 84–85.)

Monet nuoret viettävät jopa vuosia ”vaellellen” ja etsien omaa paikkaansa, vaikka he olisivat fyysisesti ja älyllisesti valmiita yhteiskunnalliseen toimintaan. Tällainen itsensä etsintä ja eri vaihtoehtojen kokeilu voi olla erittäin viisas ratkaisu oman yksilöllisyyden löytämiseksi. 18-vuotias on lain mukaan täysi-ikäinen ja vastuullinen teoistaan, mutta aikuisuus ei kuitenkaan ole päivämääristä riippuvainen. Vaikka ihmisen kehitys on selvästi havaittavissa noin 20-vuotiaaksi saakka, eivät kehitystehtävät ja kehittyminen pääty siihen. Niiden painopiste vain siirtyy minuuden ja yksilöllisyyden kehitykseen. Aikuisuutta voidaan pitää prosessina, joka jatkuu koko elämän ajan. Aikuinen on menneisyytensä muovaama, aktiivisesti omaa elämäänsä ohjaava yksilö. (Dunderfelt 2011, 92–95.)

Aikuisuuden voidaan katsoa alkavan noin 20-vuotiaana. Aikuisuus pitää sisällään sosiaalista ja yhteiskunnallista toimimista eri ympäristöissä kuten perheen, työn tai harrastusten parissa. Oman yksilöllisyyden ja arvojen etsintä on kuitenkin läsnä tässäkin elämänvaiheessa. Nuoren aikuisen elämää voisi kuvata sanalla ”kohtaamisia”. Nuori kohtaa uusia ihmisiä, kulttuureja, asenteita ja arvoja. Kaiken sisäisen kokemisen lisäksi nuoren aikuisen elämässä tapahtuu myös ulkoista toimintaa, kuten työelämään liittyminen, parisuhteen vakiintuminen ja perheen perustaminen. Tarkkoja ikärajoja siitä, milloin mikäkin kehitysvaihe tulee nuoren kohdalla ajankohtaiseksi, on mahdoton määritellä. Jokaisen ihmisen kehitys on

yksilöllistä. Vaikka yhtäläisyyksiä löytyykin, jokaisen oma elämänkulku on ainutlaatuinen. (Dunderfelt 2011, 15 & 99–101.)

Nuoruusiän muutokset näkyvät myös nuorten ihmissuhteissa. Suhteet vanhempiin alkavat etääntyä ja ystävyysuhteista tulee entistä tärkeämpiä. Vanhempia vastaan kapinoidaan ja nuoresta saattaa tuntua, että aikuiset eivät ymmärrä häntä. Tällöin korostuu ystävien merkitys samanlaisten kokemusten jakajina ja ystävilta nuori saa tukea vanhemmista irtaantuessaan. Nuoret ovat vertaisia toisilleen, joten nuoret voivat keskustella nuoruuden muutoksista ja muista tuntemuksista tasavertaisina. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 181–185.)

Monikulttuurinen nuorten ryhmä on suunnattu 16–30-vuotiaille nuorille. Tarkoituksena on pitää ikähaarukka melko suurena, ettei toiminnasta kiinnostuneita karsiudu ikärajan takia. Tärkeimpänä ohjenuorana voi mielestäni pitää ryhmän nimeä. Jos kokee itsensä nuoreksi ja haluaa viettää aikaa muiden nuorten kanssa, on tervetullut mukaan ryhmään.

3.2 Nuorten syrjäytyminen

Tutkittaessa nuorten syrjäytymistä viitataan usein yhteiskunnallisten järjestelmien ulkopuolelle jäämiseen ja ulkopuolelle jäämisen hyvinvointivaikutuksiin. Syrjäytymisen riskitekijöitä ja osa-alueita ovat muun muassa matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys sekä ongelmat toimeentulossa, elämänhallinnassa ja terveydessä. Kun syrjäytymisen syistä kysytään nuorilta, tärkeimmäksi syyksi nousee ystävien puute. Sosiaalisten suhteiden vähyys ja syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta ovat myös syrjäytymisen keskeisiä osa-alueita. Syrjäytymisestä puhuttaessa täytyy ottaa huomioon edellä mainittuja osa-alueita ja kiinnittää huomio niiden päällekkäisyyteen tai ketjuuntumiseen. Vaikeudet joillakin hyvinvoinnin osa-alueilla eivät välttämättä horjuta nuoren elämänhallintaa, mutta huono-osaisuuden kasaantuminen voi johtaa syrjäytymiseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Koska syrjäytymiselle ei ole vakiintunutta määritelmää, syrjäytyneiden nuorten määrää on hankala arvioida. Syrjäytyneiden ja syrjäytymisriskissä olevien nuorten määristä on vuosien aikana liikkunut arvioita 14000:n ja 100000:n välillä. Tilastoilla voidaan tutkia syrjäytymisen riskitekijöiden ja huono-osaisuuden tiloja.

Tilastoilla ei kuitenkaan voida määrittää, kuka on syrjäytynyt, vaan se kuinka monelle on kasaantunut syrjäytymisen riskitekijöitä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Pekka Myrskylä (2012, 5–6) esittää Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA:n raportissa, että Suomessa olisi vuonna 2010 ollut noin 51300 syrjäytynyttä nuorta. Luvussa on huomioitu ainoastaan peruskoulun suorittaneet 15–29-vuotiaat nuoret, jotka ovat työnhakijoita sekä ne saman ikäiset nuoret, jotka ovat työvoiman ja koulutuksen ulkopuolella, eivätkä siten näy missään tilastoissa.

Myrskylän (2012, 4) mukaan syrjäytyneistä nuorista lähes yksi neljäsosa on maahanmuuttajataustaisia. Syrjäytyminen on läheisesti maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvä ongelma. Maahanmuuttajataustaisten nuorten on kantaväestöä vaikeampi päästä työ- ja koulutusmarkkinoille. Ulkopuolisiksi jäävät maahanmuuttajat ovat lähinnä työ- ja opiskelupaikkaa etsiviä nuoria, joilla ei yleensä ole perhettä turvana. Ensisijaisiksi keinoiksi syrjäytymisen torjuntaan Myrskylä (2012, 5) nimeää maahanmuuttajanuorten tehokkaamman kotouttamisen sekä ohjaamisen koulutukseen ja työmarkkinoille. Myrskylä (2012, 5) nostaa esille nämä keinot maahanmuuttajien määrän kasvuun ja vieraskielisten nuorten moninkertaiseen syrjäytymisriskiin vedoten. (Myrskylä 2012, 4–5.)

Kouluterveyskyselyllä on vuodesta 2013 lähtien kerätty tietoa ulkomaista syntyperää olevien nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja tuen tarpeista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisun mukaan 8.- ja 9.-luokkalaisten ulkomaista syntyperää olevien ja suomalaista syntyperää olevien nuorten hyvinvoinnissa on havaittavissa eroja kouluterveyskyselyyn pohjaten. Esimerkiksi toistuvaa koulukiusaamista kokee noin 24 % ulkomailla syntyneistä pojista ja noin 13 % tytöistä. Suomalaista syntyperää olevien osalta vastaavat luvut ovat 5 % ja 4 %. Ulkomailla syntyneet nuoret kokevat oman terveytensä huonommaksi ja kokevat enemmän ahdistuneisuusoireilua kuin muut nuoret. Ulkomaista syntyperää olevat nuoret olivat myös huomattavasti suomalaista syntyperää olevia nuoria useammin vailla yhtään läheistä ystävää. (Halme, Kuusio, Kanste, Rajala, Klemetti & Seppänen 2017.)

Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla saattaa olla taakkanaan useita syrjäytymiseen altistavia tekijöitä. Monikulttuurinen nuorten ryhmä tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuden osallistua toimintaan oman ikäisten kanssa. Ryhmän toiminnassa tarjoutuu tilaisuus tutustua uusiin ihmisiin ja ehkä jopa uusien ystävyys-suhteiden luomiseen. Ryhmään osallistuvilla nuorilla on mahdollisuus kokea kuuluvansa ryhmään ja siten saada osallisuuden kokemuksia.

3.3 Nuoret ja monikulttuurisuus

”Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen” -tutkimushankkeessa otettiin käyttöön käsite ”monikulttuurinen nuori”. Hankkeen kohdejoukkona ovat olleet 13–25-vuotiaat nuoret, jotka ovat syntyneet ulkomailla tai ainakin toinen nuoren vanhemmista on syntynyt ulkomailla. Nuoret voivat olla hyvin monenlaisista taustoista muun muassa ilman huoltajaa maahan muuttaneita, adoptoituja, kaksoiskansalaisia tai nuoria, jotka ovat aina asuneet Suomessa, mutta joiden toinen vanhempi on syntynyt ulkomailla. Hankkeessa tavoiteltiin käsitteellistä avoimuutta ja haluttiin katsoa toisin olemassa olevia luokituksia. (Haverinen, Honkasalo, Soutu & Suurpää, 2009, 6–8.)

Hasan Habib (2009, 44) pohtii artikkelissaan nuorten muuttajien leimaamista muun muassa terminologian näkökulmasta. Habib tuo esille esimerkiksi pohdinnan siitä, kuinka kauan ihmistä pidetään maahanmuuttajana. Onko maahanmuuttajaperheen lapsi ”toisen polven suomalainen” vai kenties ”toisen polven maahanmuuttaja”? Termit luovat erilaisia mielikuvia ja leimaamisen haaste on keskeinen. Määritelmät liittyvät osallisuuteen ja yhteiskuntaan kuulumiseen. Ihmisten kuvaaminen, käsitteleminen ja ulossulkeminen ovat tyypillisiä tapoja suhtautua vähemmistöihin. Maahanmuuttajanuoriin kohdistuu erilaisia odotuksia ja monikulttuurisuudesta puhuttaessa keskitytään usein vain maahanmuuttajien kotoutumiseen. Monikulttuurisessa nuorisotyössä ei kuitenkaan ole kyse vain maahanmuuttajien kanssa toimimisesta. (Habib 2009, 44–47.)

Osallisuuden kannalta huolestuttavinta olisi tilanne, jossa vähemmistöt eläisivät yksilöinä ja yhteisöinä erillään muusta yhteiskunnasta, mutta valitettavasti tällainen tilanne ei ole täysin vieras Suomessakaan. Leimaamisen haaste vaikuttaa eri väestöryhmien välisiin suhteisiin ja keskinäiseen vuorovaikutukseen. Habibin

(2009, 46) mukaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja nuorten kanssa toimivissa organisaatioissa elää eriskummallinen kuva maahanmuuttajista. Heidät nähdään muun muassa köyhinä, tyhminä, alistuneina ja perheen tradition dominoitavina. Mielikuvat ovat yleistäviä ja pintapuolisia, vaikka osassa mielikuvista saattaa osittain olla hieman totuuttakin. Nämä näkemykset antavat kuitenkin puolueellisen kuvan ja usein leimaavat vähemmistöryhmiä. Habibin (2009, 46) mukaan mielikuvat johtuvat siitä, että kantasuomalaiset ja maahanmuuttajat ovat vain harvoin tekemisessä keskenään ja usein molemmilla osapuolilla on tietynlaisia ennakkoluuloja. (Habib 2009,44–47.)

Maahanmuuttajanuorella saattaa olla vaikeuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, jos hän ei koe kuuluvansa suomalaiseen yhteiskuntaan. Habib (2009, 48) kertoo artikkelissaan, että ”nuorisotyön tarkoitus on kehittää nuorten osaamista ja tietoisuutta siten, että he voisivat olla yhteiskunnan täysivaltaisia jäseniä ja aktiivisia kansalaisia”. Vähemmistöihin kuuluvat nuoret eivät ole poikkeus. Maahanmuuttajien kanssa työskentelyssä on omat erityispiirteensä ja heidät pitää ottaa toimintaan mukaan. (Habib 2009, 47–48.)

Nuorille ystävyysuhteet ovat hyvin tärkeässä asemassa ja samoin on myös monikulttuurisilla nuorilla. Heidän ystävänsä tulevat usein eri kulttuureista ja maista, joten monikulttuuriset ystävyysuhteet ovat heille tärkeitä, mutta myös arkipäiväisiä. Tilanteissa, joissa nuori on kokenut syrjintää tai rasismia, ystävyysuhteet eri maista ja kulttuureista tulevien nuorten kanssa voivat tarjota nuorille tukea ja hyväksyntää. Nuorelle on psyykkisesti musertavaa jäädä ulkopuoliseksi, sillä taustoistaan riippumatta lähes jokainen nuori kaipaa ryhmään kuulumisen ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksia sekä ikätoveriensa seuraa. Puutteellinen kielitaito tai millä tavoin tahansa ilmenevä erilaisuus saattaa vaikeuttaa nuoren pääsyä kaveriporukkaan. (Kautto 2009, 62,66.)

Monikulttuuristen nuorten ja suomalaisnuorten ystäväystyminen ei ole itsestään selvää, vaikka sitä yritetään esimerkiksi koulumaailmassa tukea. Myös esimerkiksi järjestöt pyrkivät rakentamaan tilaisuuksia nuorten yhdessäololle ja yhteistoiminnalle. Ystävyys muodostuu vuorovaikutuksessa toisen kanssa ja nuorten kohdalla vapaa-ajan ja harrastusten merkitys ystävyiden solmimispaikkana korostuu. Nuorten kohdalla korostuu myös ”oleilu” eli ajankuluttaminen yhdessä,

eikä varsinaisella tekemisellä ole välttämättä suurta merkitystä. Oleiluun sisältyy kuitenkin yhteenkuuluvuuden tunne. Kokoontumis- ja harrastuspaikkojen löytyminen on tärkeää, mutta esimerkiksi samassa nuorisotilassa oleilu ei aina tutustuta nuoria toisiinsa. Toisinaan tarvitaan myös ohjausta ja yhteistä tekemistä ystävystymisen alkamiseksi. (Kautto 2009, 62, 68–69.)

Maahanmuuttajataustaisen nuoren syrjäytymisriski on usein keskivertoa suurempi. Syrjäytyminen heikentää maahanmuuttajanuoren hyvinvointia ja estää kotoutumista. ”Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaisyhteiskuntaan osallistuminen” -tutkimushankkeessa haastatelluista monikulttuurisista nuorista suurin osa haluaisi, että nuorille järjestettäisiin yhteistä monikulttuurillista toimintaa. Eri kulttuuritaustoista tulevien nuorten tutustuminen ja kommunikointi positiivisessa hengessä olisi haastateltujen nuorten mielestä tärkeää ennakkoluulojen torjumiseksi. Eri kulttuureihin liittyvät tavat ja perinteet tulevat henkilökohtaisten kontaktien myötä tutummiksi ja ennakkoluulot hälventyvät. Yhdessä tekeminen voisi tukea erilaisista kulttuuritaustoista tulevien nuorten välisten ystävyysuhteiden muodostumista. (Kautto 2009, 71–72.)

Taina Keinänen ja Kati Mäkeläinen (2009, 183–204) käsittelevät artikkelissaan aktiivista kansalaisuutta. Aktiivinen kansalaisuus ja kotoutuminen ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. Aktiivisella kansalaisuudella tarkoitetaan tässä yhteiskunnallista toimijuutta ja aktiivista osallistumista yhteiskunnalliseen toimintaan. Näkemys kansalaisuudesta aktiivisena pitää sisällään ajatuksen, jossa kansasta tulee kansalaisten yhteisö, joka ei sitoudu tiettyihin kulttuurisiin arvoihin, vaan kansalaisuus on tapa osallistua yhteiskuntaan. Aktiivista kansalaisuutta voidaan pitää edellytyksenä kotoutumiselle. Keinäsen ja Mäkeläisen (2009, 201) mukaan suomalainen kotouttamispolitiikka perustuu passiiviseen käsitykseen kansalaisuudesta ja maahanmuuttaja nähdään lähinnä kotouttamistoimien kohteena. Kotouttamispolitiikka ei tue tarpeeksi nuorten aktiivista kansalaisuutta, vaan maahanmuuttaja kotoutetaan ensisijaisesti työelämään. Aito kotoutuminen kuitenkin edellyttää aktiivista kansalaisuutta ja tässä yhdistyksillä on suuri rooli osallistumisen mahdollistajana. (Keinänen & Mäkeläinen 2009, 186–189 & 201–203.)

Monikulttuurinen nuorten ryhmä tarjoaa paikkakunnan nuorille mahdollisuuden tutustua toisiinsa ja toisten tapoihin. Mielikuvilla on mahdollisuus muuttua, kun

ihmiset ovat oikeasti tekemisissä toistensa kanssa. Ryhmään osallistuminen ja monista eri kulttuureista tulevien ihmisten kohtaaminen voi murtaa ennakkoluuloja tai muuttaa vääristyneitä mielikuvia. On tärkeää, että nuorille tarjotaan paikkoja kohdata toisiaan ja ennakkoluulojaan. Positiivisten kokemusten kautta on mahdollisuus muuttaa asenteita ja oppia myös itsestään jotain.

4 TOIMINNALLISET MENETELMÄT TYÖVÄLINEENÄ

4.1 Toiminnalliset menetelmät

Toiminnallisiksi menetelmiksi voidaan kutsua kaikkia tekemiseen ja toimintaan liittyviä harjoituksia, joiden avulla pyritään aktivoimaan yksilön tai ryhmän toimintaa ja oppimista. Fyysinen tekeminen tuottaa myös ajatuksellista toimintaa. Toiminnalliset menetelmät tarjoavat vaihtoehdon oppimiselle, jossa tietoa vain jaetaan tarjoamalla valmista mallia. Toiminnalliset menetelmät tarjoavat ryhmälle mahdollisuuden löytää erilaisia kehittymisen polkuja. Harjoitukset antavat tilaisuuden katsoa asioita uusista näkökulmista. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 30.)

Toiminnallisiin menetelmiin kuuluvat muun muassa, kuvataide, musiikki, liike, luova kirjoittaminen ja tarinallisuus. Menetelmät ovat toiminnallisimmillaan, kun toimintaan osallistuja itse luo eli esimerkiksi maalaa, tanssii tai kirjoittaa. Lähtökohta toiminnallisissa menetelmissä on, että jokainen ihminen on itsensä paras asiantuntija. Toiminnallisten menetelmien avulla ihmistä voidaan ohjata itsensä löytämisessä. Ne pitävät sisällään enemmän toimintaa kuin sanoja. Sanoja tarvitaan vasta työskentelyn kokemuksiä jakaessa. (Heiskanen & Hiisijärvi n.d.)

Halusin painottaa luovien ja toiminnallisten menetelmien käyttöä monikulttuurisessa nuorten ryhmässä myös osallistujien kielitaidon takia. Koska osallistujajoukko vaihtelee, ei koskaan ohjelmaa suunnitellessa tiedä, keitä ryhmään osallistuu ja mikä on heidän kielitaitonsa taso. Toiminnalliset menetelmät antavat mahdollisuuden toimia osana ryhmää, vaikka kielitaito olisikin hyvin heikko. Luovien ja toiminnallisten menetelmien käyttö kokoontumisissa myös takaa sen, ettei toiminnasta tule liian ”nuorisotalomaista hengailua”, jossa on vaarana, etteivät kaikki koe itseään osallisiksi. Toiminnallisilla menetelmillä saadaan kaikki ryhmään osallistuvat nuoret vuorovaikutukseen toistensa kanssa sekä osallisiksi ryhmän toiminnoista.

Toiminnallisia menetelmiä hyödynnettäessä luovuus pääsee esiin. Vaikka aikuinen saattaa olla unohtanut leikkimisen kyvyn, pienellä ohjauksella se voidaan saada esiin. Yhteys omaan itseensä ja omiin tunteisiin löytyy parhaiten teke-

mällä, esimerkiksi leikkimällä. Toiminta on tärkeä aloittaa virittäytymisellä. Toiminnan edetessä tunteet liikahtavat ja työskentelyn jälkeen onkin hyvä palata takaisin nykyhetkeen purkamalla sanallisesti kokemuksia toiminnasta. (Heiskanen & Hiisijärvi n.d.)

Luovat ja toiminnalliset menetelmät tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia. Ne voivat auttaa ihmistä oman elämäntarinan hahmottamisessa ja tarjota mahdollisuuden kertoa tarinasta muille. Tällaiset ryhmätilanteet voivat parantaa ihmisen itsetuntoa ja vahvistaa yhteisön jäseneksi kuulumista. Ryhmätoimintoina käytettäessä toiminnallisissa ja luovissa menetelmissä korostuu yhteistoiminnallisuus ja yhdessä tekemisen prosessi. Toiminnan tulos ei niinkään ole oleellinen, vaan yhteinen työskentelyprosessi, joka vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. (Nietosvuori 2008, 135–136.)

Ihmisiä voidaan tukea vuoropuheluun ja omaan sisäiseen vahvistumiseen monenlaisten toimintojen avulla. Toiminnallisten menetelmien käyttö voi antaa ihmisille uutta sisältöä elämään ja jaksamista arkeen. Menetelmät voivat herättää ihmisissä positiivisia tunteita, jotka saavat aikaan aktiivisuutta ja osallisuutta. Taiteen avulla voidaan rakentaa ihmisten vuorovaikutusta ja osallisuutta, sillä taiteen tekeminen ja kokeminen pitävät usein sisällään osallisuutta ja elämysten kokemista. Taide ja kulttuuri ovat mukana yhteisen identiteetin muodostuksessa ja yhteisestä identiteetistä syntyy ryhmähenki. Tämä taas saa aikaan sosiaalista pääomaa ja terveyttä. Taide ja luovuus siis vahvistavat ihmisten hyvinvointia ja terveyttä. (Nietosvuori 2008, 137,141.)

4.2 Toiminnalliset menetelmät sosionomin työssä

Sosionomi kohtaa työssään paljon erilaisia asiakkaita ja haasteita. Työskentely vaatii monipuolisia työmenetelmiä ja taitoja, jotka perustuvat omaan persoonaan, ammatilliseen osaamiseen ja kommunikointitaitoihin. Sosionomin täytyy jatkuvasti pohtia omia työmenetelmiään ja niiden tavoitteellisuutta. Taidelähtöisten ja toiminnallisten menetelmien käyttö voi laajentaa ammatillista osaamista. Tällaisissa työtavoissa painottuvat muun muassa toiminnallisuus, elämyksellisyys ja yhteisöllisyys. Ne vaikuttavat yksilön kokemuksiin oman yhteisön sisällä ja rakentavat ryhmähenkeä. (Nietosvuori 2008, 135–136.)

Sosionomin oma luovuus on suuressa roolissa ammatillisen kasvun ja osaamisen kehittämisessä. Luovuus antaa uskallusta käyttää mielikuvitusta ja leikkiä. Se antaa myös rohkeutta etsiä uusia työmenetelmiä. Luovien menetelmien käyttö työmenetelminä vaatii kuitenkin paljon tietotaitoa, työtä ja valmisteluja. Voi vaatia paljon uskallusta toimia itselle ja ehkä koko työyhteisölle uudella tavalla. Ammatillinen osaaminen luovien ja toiminnallisten menetelmien käytössä kehittyy kokemusten, pohdinnan, tiedonhankinnan ja oppimisen kautta. (Nietosvuori 2008, 140–141.)

Nykypäivän Suomessa sosionomi kohtaa eri kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä useilla työkentillä. Sosionomilta vaaditaan niin kulttuurienvälistä osaamista kuin pedagogisia taitoja monikulttuurisen ryhmän kohtaamiseen toiminnallisin menetelmin. Oikeanlaisen ja tilanteeseen sopivan menetelmän valitseminen vaatii sosionomilta monipuolista osaamista. Erilaisten menetelmien osaaminen antaa mahdollisuuden valita rohkeita lähestymistapoja ryhmän kommunikoinnin edistämiseen. Menetelmien valinnassa ja soveltamisessa tulee huomioida sekä yksilölliset että kulttuuriset eroavaisuudet ryhmässä. Menetelmän toimivuutta täytyy seurata aktiivisesti ja suunnitelmaa täytyy olla valmis tarvittaessa muuttamaan. Osallisuus on vahvasti läsnä sosiaalialan työssä. Suoranaisia välineitä monikulttuuriseen osaamiseen on kuitenkin tarjolla vain vähän. (Kannelsuo 2014, 37–38, 41–42 & 52.)

Toiminnalliset menetelmät tarjoavat valtavasti erilaisia mahdollisuuksia ryhmätöiden toteuttamiseen. Vain oma luovuus ja ryhmän erityispiirteet ovat rajana. Menetelmiä voi muokata erilaisten ryhmien tarpeiden mukaan ja välillä ajatusprosessissa syntyy aivan uusia ratkaisuja. Monikulttuuriseen nuorten ryhmään osallistuvat nuoret pääsevät itse olemaan osa toimintaa ja luomaan. He eivät ole vain toiminnan tai ohjauksen vastaanottajia, vaan toteuttajia ja tekijöitä. Uskon, että tällaista roolia ei tarjota nuorille riittävän usein ja siksi tällaiset ryhmät ovat tarpeellisia nuorten oman osallisuuden ja aktiivisuuden kehittämiseksi. Myös toiminnan suunnittelu ja vetovastuussa oleminen opettavat valtavasti.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSTAPA

5.1 Ryhmän käynnistysvaihe

Monikulttuurinen nuorten ryhmä sai alkunsa Suomen Punaisen Ristin ottaessa yhteyttä koulumme sosionomiopiskelijoihin sähköpostitse. SPR oli päättänyt aloittaa Kemissä monikulttuurisen ryhmän nuorille ja ryhmän vetäjiksi etsittiin vapaaehtoisia. Kiinnostuin heti, sillä olin jo aiemmin etsinyt ryhmää, jonka kanssa voisin toteuttaa opinnäytetyöni. Olin päättänyt, että teen toiminnallisen opinnäytetyön monikulttuuriselle kohderyhmälle, mutta sopivaa ryhmää ei ollut vielä löytynyt.

SPR:ssä oli huomattu erityinen tarve monikulttuurisen nuorten ryhmän aloittamiselle Kemissä. Monikulttuurisen nuorten ryhmän suunnittelu alkoi muutamista kokoontumisista vapaaehtoisten ja SPR:n työntekijöiden kanssa. Kohderyhmäksi valitsimme yhdessä 16–30-vuotiaat nuoret. Emme halunneet rajata osallistujajoukkoa liikaa asettamalla tiukempaa ikärajaa.

Kokoontumispaikaksi saimme SPR:n vastaanottokeskukselta suuret tilat, jotka pitävät sisällään luokahuoneen ja kahden laajemman oleskelutilan lisäksi muun muassa biljardi- ja pingispöydät. Lisäksi saimme SPR:ltä rahoitusta ryhmän toiminnan aloittamiseen, mikä mahdollisti ryhmätoiminnoissa tarvittavien materiaalien hankkimisen sekä kahvitarjoilun ryhmässä.

Tapasimme vapaaehtoisten kanssa muutamia kertoja ennen ryhmän kokoontumisten alkua ja sovimme käytännön asioista. Päätimme, että minä vastaan muutamien ensimmäisten kokoontumiskerran ohjelman suunnittelusta sekä otan päävastuun toiminnan markkinoinnista. Kaikki vapaaehtoiset saavat halutessaan tuoda oman lisänsä suunnitelmiin. Kokoontumisten toiminnan vetovastuussa ovat kaikki kyseiseen kokoontumiseen osallistuvat vapaaehtoiset yhdessä. Jokainen kokoontuminen kestää noin puolitoista tuntia. Nuorille ryhmän toimintaan osallistuminen perustuu täysin vapaaehtoisuuteen. Nuori voi osallistua ryhmän kokoontumisiin niin usein kuin haluaa, eikä yhteen kokoontumiseen osallistuminen sido osallistumaan jatkossa. Siten monikulttuurisen nuorten ryhmän kokoonpano voi jokaisella kokoontumiskerralla olla erilainen, mikä tuo toiminnan suunnitteluun omat haasteensa.

5.2 Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus

Tavoitteena on luoda mielekästä toimintaa nuorille. Toiminnan on tarkoitus olla rentoa ja hauskaa yhdessäoloa, johon kaikki monikulttuurisuudesta kiinnostuneet nuoret ovat tervetulleita. Toiminnan avulla nuoret voivat löytää uusia ystäviä ja uudenlaisia ajanviettotapoja.

Suureen rooliin toiminnan suunnittelussa nostin nuorten toiveet toiminnan sisällöstä. Ryhmän toimintaa oli alusta asti tarkoitus suunnitella osallistujien toiveet huomioiden. Näin voitiin varmistaa toiminnan mielekkyys. Osallistujille annettiin mahdollisuus esittää toiveita ja kertoa, millainen toiminta on ollut mieleistä. Tällä pyrin myös siihen, että vapaaehtoisten ottaessa toiminnan suunnitteluvastuun, heillä olisi käytössään nuorilta saatuja ideoita toiminnan jatkosta. Tarkoitus oli myös houkutella mukaan uusia osallistujia, jotka mahdollisesti kiinnostuisivat myös toiminnan vetämisestä, jotta ryhmän kokoontumiset pysyisivät säännöllisinä ja toiminta jatkuisi.

Opinnäytetyön tavoitteena on myös materiaalin tuottaminen muille vastaavanlaisista ryhmää suunnitteleville. Opinnäytetyön tuotoksena valmistui Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttiopas (Liite 1). Oppaan on tarkoitus toimia mallina ja ohjenuorana vastaavanlaisen ryhmän toimintaa aloitteleville ja suunnitteleville vapaaehtoisille. Opas helpottaa vapaaehtoisten suunnittelutaakkaa ryhmän alussa ja antaa vapaaehtoisille ideoita toimintaan. Oppaan on tarkoitus helpottaa ryhmän käynnistysvaiheen työtä ja jättää vapaaehtoisille enemmän aikaa käytännön asioiden järjestelyyn. Opinnäytetyössäni kuvaan tarkoin ryhmän kokoontumisia varten suunniteltua ohjelmaa, sen toteutumista ja esille nousseita haasteita. Näin uusien ryhmien suunnittelu ja aloittaminen helpottuvat ja mahdolliset haasteet voidaan huomioida heti ryhmän alkaessa.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on myös oma ammatillinen kehittyminen. Halusin kehittyä toiminnallisten menetelmien käytössä, ryhmän kokoontumisten suunnittelussa ja ryhmän ohjauksessa. Suunnittelemini ryhmätoimintojen pohjana on ollut minulle aiemmasta työstä, opiskelusta, työharjoitteluista sekä aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta tutuksi tulleita toimintoja tai niiden sovelluksia. Esi-

merkiksi osa leikeistä on yleisesti käytössä, kun taas toisia toimintoja olen muokannut suuremmin monikulttuurisen ryhmän tarpeisiin sopiviksi. Toimintojen suunnittelu on lähtenyt osallistujien toiveista.

Jokaista ryhmän kokoontumista varten suunnittelin ryhmälle paljon ohjelmaa ja ennen kokoontumisen alkua esittelin toiminnot vapaaehtoisille. Kokoontumisten aikana toiminta muokkautui ryhmän tarpeiden mukaan ja lopulliseen starttioppaaseen päätyneitä suunnitelmia olen muokannut kokoontumisista saatujen kokemusten perusteella. Suunnittelemani toimintojen kokeilu ryhmässä antoi arvokasta tietoa siitä, millainen toiminta sopii ryhmään ja on nuorille mielestä. Jokaista kokoontumista varten olen koontanut starttioppaaseen useita toimintoja, vaikka Kemissä toteutetussa ryhmässä emme useinkaan ehtineet ryhmän puolentoista tunnin kokoontumisen aikana käydä läpi kovinkaan montaa toimintoa. Halusin kuitenkin kerätä oppaaseen useita toimintoja, jotta niissä olisi valinnanvaraa eri ryhmille, sillä kaikki toiminnot eivät välttämättä sovi kaikille ryhmille.

6 MONIKULTTUURINEN NUORTEN RYHMÄ

6.1 Ryhmän markkinointi

Toimintaan oli tarkoitus saada mukaan 16–30-vuotiaita nuoria. Markkinoinnin kohteena olivat erityisesti maahanmuuttajanuoret, mutta markkinointia toteutettiin myös esimerkiksi ammattikorkeakoulun opiskelijoille ja kansainvälisten linjojen opiskelijoille. Tarkoituksena oli saada ryhmään mukaan monikulttuurisesta toiminnasta kiinnostuneita nuoria.

Tein SPR:n mainospohjalle värikkään mainoksen monikulttuurisesta nuorten ryhmästä. Mainoksesta tein tarkoituksella hyvin selkeän ja pelkistetyn. Mainoksen teksti oli sekä englannin että suomen kielellä. Jaoin mainosta sähköpostitse maahanmuuttajanuorten parissa toimiville tahoille, kuten esimerkiksi oppilaitoksille, vastaanottokeskukseen, seurakuntaan, kunnan pakolaistyöntekijälle ja kolmannen sektorin toimijoille. Lisäksi kävin yhdessä parin muun vapaaehtoisen kanssa esittelemässä ryhmää ja sen toimintaa yhdessä oppilaitoksessa useille luokille ja yhden kolmannen sektorin toimijan luona. Markkinointia toteutettiin sekä ennen ryhmän alkamista että sen jo pyöriessä. Ryhmän markkinoinnista koostin ohjeet starttioppaaseen (Liite 1).

Kävin yhdessä SPR:n työntekijän kanssa esittelemässä ryhmän toimintaan sosionomiopiskelijoille Punaisen Ristin rasisminvastaisella viikolla (ks. Rasisminvastainen viikko 2017). Ryhmän toiminta oli silloin jo alkanut ja tarkoituksena oli houkutella toiminnasta kiinnostuneita mukaan osallistujiksi ja vapaaehtoisiksi. Pääsimme mukaan yhden luokan oppitunnille ja herättelimme viikon teeman mukaisesti keskustelua rasismista SPR:n rasismivisan avulla. Punaisen Ristin työntekijä kertoi SPR:stä ja vapaaehtoistyön mahdollisuuksista. Kerroin opiskelijoille alkaneesta monikulttuurisesta nuorten ryhmästä ja kutsuin heidät tutustumaan ryhmään. Lopuksi pidimme yhdessä SPR:n työntekijän kanssa ammattikorkeakoulun aulatilassa noin tunnin ajan pistettä, jossa kerroimme ryhmästä ja keräsimme rasisminvastaisen viikon teeman mukaisesti rasisminvastaisia päätöksiä.

Ainakin oppilaitoksiin suunnattu markkinointi tehoi mielestäni hyvin, sillä monet nuorista kertoivat kuulleensa ryhmästä oppilaitoksen opettajilta tai olleensa paikalla, kun esittelimme toimintaa oppilaitoksessa. Muutamat tulivat paikalle myös ystäviensä houkuttelemina. Jokaiseen kokoontumiseen saapui muutamia osallistujia, joten siinä mielessä markkinointia voidaan pitää onnistuneena.

6.2 Tutustumisleikkejä ja voileipää

6.2.1 Suunnitelma

Tavatessamme vapaaehtoisten kanssa ryhmän suunnittelua varten tulimme yhdessä siihen tulokseen, että haluamme ensimmäiselle kokoontumiskerralle rentoa tekemistä ja tutustumista. Päätimme tarjota osallistujille kahvia, teetä ja voileipää. Yhdellä vapaaehtoisella oli idea tutustumisleikistä, jonka hän halusi vetää ryhmän aluksi. Päätimme aloittaa ryhmän sillä leikillä. Muun toiminnan suunnittelu oli minun vastuullani.

Halusin suunnitella ensimmäiselle kerralla paljon toiminnallista ohjelmaa, että ei pääsisi syntymään kiusallisia hiljaisuuksia. Suunnittelemini toimintojen tavoitteena oli tutustuminen, yhdessä tekeminen ja hauskanpito. Halusin myös kuulla, millaista toimintaa nuoret haluaisivat järjestettävän jatkossa, jotta voisin huomioida toiveet tulevia kokoontumiskertoja suunnitellessani.

Toiminnan täytyi myös soveltua erikokoisille ryhmille, sillä osallistujamäärää ei voinut ennalta tietää. Myöskään osallistujien kielitaidosta ei ollut tietoa, joten ohjelma täytyi suunnitella sopivaksi myös hyvin vähän suomea tai englantia osaa-ville. Suunnittelin ryhmään paljon eri toimintoja, jotta toimintoja voitiin valita ja muokata tarpeen vaatiessa osallistujien määrän ja kielitaidon mukaan.

Suunnittelin ohjelman muodostuvan kolmesta osasta. Ensimmäisen osan halusin koostuvan toiminnallisesta tutustumisesta. Toinen osa pitäisi sisällään kahvitte-
lua ja tarjoaisi nuorille mahdollisuuden kertoa, millaista toimintaa he haluavat jat-
kossa. Kolmannen osan tarkoituksena oli koota osallistujien tunnelmia illasta ja
innostaa nuoria osallistumaan myös seuraavalla kerralla. Toiminnoissa korostin
yhdessä tekemistä, sillä yhdessäolo ja yhdessä tekeminen olivat vapaaehtoisten
kanssa sovittuja ryhmän lähtökohtia.

6.2.2 Toteutuminen

Ryhmän oli määrä alkaa kello 18, mutta vapaaehtoisten kanssa saavuimme paikalle puolta tuntia aikaisemmin järjestelemään tilat ja tarvikkeet kokoontumista varten. Kuudelta osallistujia alkoi valua paikalla pienissä ryhmissä. Lopulta pääsimme aloittamaan ohjelman noin kymmentä yli kuusi. Tällöin osallistujia oli paikalla 36. Osallistujat olivat nuoria 16–35-vuotiaita miehiä. Muutama nuorista kertoi, että heillä on normaalista kyseiseen aikaan koulua, mutta opettaja oli antanut luvan tällä kertaa osallistua ryhmään. Näitä opiskelijoita oli paikalla ryhmässä nuorten oman arvion mukaan noin 20.

Osallistujien suuri määrä yllätti. Vaikka olinkin ohjelmaa suunnitellessani miettinyt, kuinka toimintaa voi soveltaa hyvin pieneen tai suureen osallistujaryhmään, osallistujien suuri määrä toi lisähaastetta. Myöskään valitsemamme tilat eivät aivan soveltuneet ison ryhmän toiminnalle. Ryhmään osallistui nuoret osallistujat ja vapaaehtoiset mukaan lukien yli 40 henkilöä ja sellaisen ryhmän hallinta on haastavaa. Jälkeenpäin ajateltuna näin ison ryhmän olisi voinut myös jakaa kah-tia eri tiloihin. Kuitenkin silloin ajatus kaikkiin tutustumisesta olisi voinut kärsiä, sillä ryhmä ei olisi ollut yhtenäinen. Yli 40 henkilön ryhmä oli kuitenkin suuri haaste toiminnoille ja niiden ohjaamiselle, joten ryhmän jakaminen olisi voinut olla perusteltua. Ensimmäisellä kokoontumiskerralla emme kuitenkaan jakaneet ryhmää toimintoihin osallistumista varten.

Aloitimme suunnitelman mukaisesti eräälle vapaaehtoiselle tutulla leikillä, jossa piirretään oma kuva ryhmän vetäjän ohjeiden mukaisesti. Leikki edellytti ringissä seisomista, joka jotakuinkin onnistui valitsemassamme tilassa tiivistämisen jäl-keen. Aluksi vetäjä toivotti kaikki tervetulleiksi, mutta siirtyi pian viisaasti selittä-mään leikin ideaa. Isossa ryhmässä ongelmia tuotti hälinä ja keskustelu, joka vä-lillä peitti alleen vetäjän äänen. Leikin alkaessa osallistujat kuitenkin kuuntelivat tarkasti vetäjää ja toimivat ohjeiden mukaan. Leikki oli selvästi osallistujien mie-leen ja aiheutti osallistujissa paljon hilpeyttä ja naurua. Leikin lopussa jokainen osallistuja astui vuorollaan ringin keskelle esittelemään itsensä ja piirroksensa. Osallistujia oli paljon ja tämä vaihe leikistä kesti sen vuoksi melko kauan aiheut-taen nuorissa levottomuutta, eivätkä kaikki nuoret jaksaneet kuunnella kaikkien

esittäytymistä. Leikki onnistui kuitenkin siinä määrin, että se päättyi starttioppaaseen (Liite 1) ensimmäisen kokoontumisen avaustoiminnoksi.

Siirryimme seuraavaksi jonoleikkiin (ks. Liite 1), jonka ohjasin itse. Osallistujien määrän vuoksi päätin toteuttaa leikin kahden jonon kilpailuna, sillä yhden jonon muodostaminen olisi ollut haastavaa tilanpuutteen vuoksi. Aluksi pyysin osallistujat muodostamaan kaksi jonoa vierekkäin ja kerroin, että heidän täytyy mennä järjestykseen ohjeeni mukaan. Nopeampi joukkue voittaa. Ohjasin ensin osallistujia menemään jonoon ikäjärjestyksessä, sillä ajattelin sen olevan helppo aloitus. Tämä osoittautuikin melko haastavaksi tehtäväksi, joka vei jonkin verran aikaa, mutta sai osallistujat keskustelemaan muidenkin kuin omien ystävien kanssa. Kun jonot olivat valmiit, jokainen osallistuja kertoi vuorollaan oman ikänsä oikean järjestyksen varmistamiseksi. Koska jonoleikki osoittautui haastavaksi, emme jatkaneet sitä enempää, vaan siirryimme seuraavaan leikkiin.

Jaoin osallistujat kolmen hengen ryhmiin seuraavaa leikkiä varten, jossa piti vetäjän ohjeiden mukaisesti koskettaa lattiaa vain sallituilla ruumiinosilla. Vetäjä pyysi ensin yhtä ryhmää toimimaan mallina, jotta kaikki ymmärtäisivät leikin idea. Kun leikki alkoi, kaikki ryhmät eivät kuitenkaan aivan ymmärtäneet sitä, mutta muutaman kierroksen jälkeen leikki alkoi sujua. Tunnelma leikin aikana oli iloinen ja touhukas. Osa ohjeista aiheutti hilpeyttä osallistujissa ja vaikka oma ryhmä ei olisi onnistunutkaan seuraamaan ohjeita, onnistujien asennoille nauroivat iloisesti kaikki.

Näihin kolmeen leikkiin oli kulunut jo sen verran aikaa, että päätimme siirtyä suoraan kahvittelemaan viereiseen luokkatilaan. Olin suunnitellut illalle myös pari muuta tutustumisleikkiä, mutta osallistujien suuren määrän vuoksi päädyin jättämään ne pois ohjelmasta. Starttioppaaseen (Liite 1) sisällytin kuitenkin myös niiden toimintojen ohjeet, joita emme ehtineet kokeilla.

Kahvittelun aikana jaoin osallistujille kynät ja paperit ja pyysin heitä kertomaan toiveita seuraavia kertoja varten. Olin varautunut siihen, että nuorille pitäisi tarjota esimerkkejä toiminnasta, jotta he keksisivät, mitä toivoa. Nuoret eivät tarvinneet juurikaan esimerkkejä, vaan ideoita tuli nopeasti. Kahvittelun aikana vallitsi iloinen puheensorina. Osa nuorista kertoi toiveistaan, mutta lähinnä puhuttiin niitä

näitä ja tutustuttiin toisiin. Moni osallistuja kuitenkin jätti paperilapulle kirjatun toiveen.

Kahvittelun aikana ja sen jälkeen osallistujat ”vaelsivat” ympäriinsä, eikä ryhmä pysynyt kasassa. Osa nuorista oli pyytänyt päästä yläkerran tiloihin pelaamaan biljardia ja heidät myös päästettiin sinne. Osa jäi kuitenkin kahvittelutilaan jutustelemaan, mutta muutama lähti kotiin. Samalla paikalle saapui myös muutamia uusia osallistujia. Yläkerran tiloissa olleet nuoret laittoivat musiikkia soimaan ja tanssivat ja pelasivat biljardia ja pingistä. He selvästi nauttivat illasta täysin rinnoin, eivätkä olisi malttaneet lopettaa. Alakerrassa oleilleet nuoret jutustelivat vapaaehtoisten kanssa ja myös heillä vaikutti olleen mukava ilta. Kun oli aika lähteä kotiin, kiitimme nuoria osallistumisesta ja muistutimme heitä seuraavasta kokoontumisesta. Lupasimme ottaa nuorten toiveet huomioon ohjelman suunnittelussa.

6.2.3 Kehittämisaajatukset ja nuorten toiveet

Nuorten poistuttua jäimme vielä vapaaehtoisten kanssa siivoamaan tilat, keskustelemaan illasta ja käymään läpi nuorten toiveet. Koimme, että nuorilla oli ollut mukava ilta ja myös meille vapaaehtoisille jäi illasta hyvä mieli. Osallistujien suuri määrä oli positiivinen yllätys, vaikka se aiheuttikin suunnitelmiin muutosta, eikä kaikki mennyt niin kuin alun perin oli ajateltu. Tulimme siihen tulokseen, että ilta oli onnistunut, koska nuoret tuntuivat viihtyvän hyvin ja sanoivat osallistuvansa myös ensi kerralla. Saimme myös osallistujista yhden uuden innokkaan vapaaehtoisen ryhmää vetämään.

Ensimmäinen kokoontuminen ei mennyt erityisesti loppuosaltaan aivan suunnitelman mukaan. Ryhmän kokoontumistilat ovat todella isot, monipuoliset ja sokkeloiset ja tiloissa kulkeminen kiinnostaa ja innostaa nuoria. Ohjelmasta jäi kokonaan pois lopun tunnelmien kokoamista varten suunniteltu hymiötaulu-tehtävä (ks. Liite 1). Osallistujien positiiviset tunnelmat kuitenkin välittyivät selvästi tanssista, naurusta ja keskustelusta, joten tämä ei suuresti haitannut. Ensi kertaa varten päätimme kuitenkin vapaaehtoisten kanssa, että emme anna ryhmän levitä eri suuntiin ja että päätökset suunnitelmien muuttamisesta tehdään yhdessä. Py-

symme koko ryhmä samoissa tiloissa, mikäli ryhmän koko sen sallii. Toimintamennettelystä suunnitelmien muuttamisen suhteen olisi ollut hyvä sopia ennen koontumista, mutta jatkossa yhteinen menettelytapa on selvillä.

Saimme lähes kaikilta osallistujilta toiveita ryhmän jatkoa varten. Yhteensä 32 paperia oli palautettua pussiin. Kaikki eivät tosin sisältäneet toiveita ryhmän ohjelmasta, vaan muutamissa muun muassa kiitettiin ryhmästä tai paperiin oli kirjoitettu vain oma nimi. Osassa toivottiin ryhmän siirtämistä nykyisestä torstai-illasta perjantai-illalla, sillä perjantaisin ei olisi koulua. Tätä toivottiin myös ääneen kahvittelun aikana ja kerroimme, että ainakaan toistaiseksi perjantaille siirto ei onnistu vapaaehtoisten omien aikataulujen takia. Muilta osin pyrin huomioimaan nuorten toiveet ohjelman suunnittelussa.

Usealla lapulla toivottiin musiikkia tai tanssia, ja se olikin selvästi monelle mieleistä loppuillan tanssimisesta päätellen. Useat toivoivat myös suomen kielen opiskelua ja pari halusi myös opettaa omaa kieltään tai auttaa muita. Monella lapulla toivottiin myös ihan yleisesti keskustelua ja pari osallistujaa halusi keskustella Suomesta ja suomalaisista.

Muutama osallistuja toivoi myös pelien pelaamista. Muutama toivoi samanlaista ohjelmaa kuin ensimmäiselläkin kerralla, yksi halusi enemmän toimintaa. Kahvittelun aikana keskustellessa yksi osallistuja oli miettinyt, että olisi mukava tehdä joku retki yhdessä.

Toiveita tuli runsaasti, mikä helpottaa seuraavien kokoontumiskertojen suunnittelua. Kirkkaimmiksi teemoiksi toiveissa nousivat musiikki ja tanssi, suomen kielen opiskelu, keskustelu ja pelaaminen. Näiden toiveiden pohjalta lähdin rakentamaan seuraavien kokoontumiskertojen ohjelmaa.

6.3 Musiikkia ja tanssia

6.3.1 Suunnitelma

Toinen kokoontuminen oli tarkoitus aloittaa kahvitteluhetkellä. Pidän kahvittelua hyvänä tapana aloittaa siksi, että myöhässä saapuvat osallistujat saadaan sen aikana mukaan porukkaan. Ensimmäisellä kerralla yhden vapaaehtoisen täytyi

jonkin aikaa ohjata hiukan myöhässä paikalle tulleita nuoria, mutta jatkossa emme halunneet tällaista. Kahvittelun aikana odotetaan viimeisetkin osallistujat ryhmään, jotta jo alkanutta toimintaa ei tarvitse keskeyttää, mikäli osa osallistujista saapuu paikalle hieman myöhässä.

Ensimmäisen kokoontumisen levottomuuden takia ryhmän esittely jäi vähäiseksi. Kahvittelun aikana oli tarkoitus täsmentää osallistujille, millaisesta ryhmästä on kyse ja esitellä vapaaehtoiset. Lisäksi halusin kertoa osallistujille, että teen toiminnasta opinnäytetyötä ja yrittää selittää heille, mitä se tarkoittaa. Samalla halusin tuoda esiin, että teen opinnäytetyön ryhmän toimintaan ja markkinointiin liittyen, enkä nosta siinä esiin yksittäisiä ihmisiä. Nuoret eivät ole tunnistettavissa julkaistavassa opinnäytetyössä. Toivoin, että kahvittelun epämuodollisuus tarjoaisi matalan kynnyksen ryhmään tai opinnäytetyöhön liittyvien kysymysten tai ajatusten esittämiseen.

Päätin, että toisen kokoontumisen teemana ovat musiikkia ja tanssi, jotka olivat toivotuimmat teemat ensimmäisessä kokoontumisessa kerättyjen toiveiden perusteella. Toinen kokoontuminen oli tarkoitus aloittaa lämmittelyharjoituksilla ja siirtyä sitten opettelemaan suomalaista letkajenkkaa. Sen jälkeen annettaisiin nuorille mahdollisuus opettaa omaan kulttuuriin liittyviä tansseja muille. Lopuksi tutustuttaisiin suomalaiseen musiikkiin eri vuosikymmeniltä.

6.3.2 Toteutuminen

Vapaaehtoisia pääsi paikalle yhteensä kuusi. Heistä kaksi oli kokonaan uusia. Osallistujia saapui paikalle aluksi vain yksi. Hänen kanssaan alussa odottelimme lisää osallistujia, mutta sitten siirryimme kahvittelemaan. Kun puolen tunninkaan kuluttua enempää osallistujia ei näkynyt, päätimme kuitenkin kokeilla tansseja. Tässä vaiheessa seuraan liittyi toinen osallistuja.

Opettelimme yhdessä letkajenkkaa ja kävimme läpi monia muita tanssityylejä. Kokeilimme erilaisia musiikkeja ja tansseja. Lisäksi kävimme läpi kappaleita, joihin tiesimme askeleet ja liikkeet, kuten Macarena, Sutsisatsi ja Antti Tuiskun Keinutaan. Ryhmä piti hauskaa kokeilemalla rohkeasti eri tansseja ja liikkumalla musiikin mukaan.

Lopuksi pohdimme yhdessä, kuinka saisimme lisää osallistujia mukaan. Toivoimme, että osallistujat kutsuisivat myös ystäviään mukaan ja kiitimme osallistumisesta. Vapaaehtoisten kanssa tulimme siihen tulokseen, että markkinointia tulee jatkaa vieläkin. Toisen kokoontumisen jälkeen olimme yhteydessä vastaanottokeskuksen henkilökuntaan ja he lupasivat jatkaa toiminnan markkinointia asukkaille. Ennen seuraavaa kokoontumiskertaa kävin myös erään vapaaehtoisen kanssa esittelemässä ryhmää yhdessä oppilaitoksessa eri luokille. Jätimme koululle myös mainoksia ryhmästä. Tällä pyrimme siihen, että ryhmän kokoontumisajat olisivat jatkuvasti esillä ja osallistumisesta kiinnostuneiden nuorten saatavilla.

Päätin, että kolmas kokoontuminen vedetään toiselle kerralle suunnitellulla ohjelmalla, koska osallistujia oli toisella kerralla hyvin vähän, eikä ohjelma toteutunut aivan suunnitellulla tavalla. Ryhmää markkinoitiin kolmatta kokoontumista edeltävänä päivänä ja se tuotti tulosta. Ryhmään osallistui 12 nuorta, jotka lähes kaikki olivat mukana ensimmäistä kertaa.

Osallistujat saapuivat paikalle hitaasti. Suurin osa oli paikalla vasta noin kaksikymmentä minuuttia ryhmän sovitun alkamisajan jälkeen. Olimme päättäneet aloittaa tämänkin kokoontumisen kahvitelulla. Se oli hyvä, sillä aika kului mukavasti jutellessa, eikä toimintaa tarvinnut keskeyttää, kun osallistujia saapui myöhässä paikalle. Kun lähes kaikki nuoret olivat paikalla, esittelimme ryhmän idean ja vapaaehtoiset nuorille. Myös nuoret esittelivät itsensä. Kerroin myös, että teen nuorten ryhmästä opinnäytetyöni, joka julkaistaan, mutta osallistujat pysyvät siinä täysin anonyymeinä. Pyrin kertomaan opinnäytetyöstä mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi osallistujien kielitaidon huomioiden. En voi silti olla varma, että kaikki osallistujat ymmärsivät, mitä sanoin. Kahvitelu oli mielestäni hyvä hetki kertoa ryhmästä ja opinnäytetyöstä, sillä osa nuorista uskaltautui myös kysymään tarkentavia kysymyksiä.

Noin puoli tuntia ryhmän sovitun alkamisajan jälkeen siirryimme suunnittelemiini musiikki- ja tanssiaktiviteetteihin. Aloitimme peiliharjoituksella (ks. Liite 1). Näytimme ensin mallin peilinä toimimisesta ilman musiikkia. Harjoitus osoittautui hiukan hankalaksi ymmärtää, mutta onneksi tilassa oli peilejä, joiden avulla saimme selitettyä harjoituksen idean paremmin. Osallistujat lähtivät rohkeasti mukaan,

mutta erilaisten liikkeiden keksiminen osoittautui haastavaksi. Lopulta kaikki olivat peilejä yhdelle vapaaehtoisista. Tämä ei haitannut, sillä ryhmässä oli positiivinen tunnelma ja alkulämmittely saatiin suoritettua näinkin.

Olimme mainostaneet edellisenä päivänä ryhmää yhdessä oppilaitoksessa ja kertoneet, että opettaisimme suomalaisen tanssin ryhmän kokoontuessa. Päätimme siirtyä seuraavaksi suoraan letkajenkkaan. Opettelimme aluksi askeleet ilman musiikkia. Sitten laitoimme musiikin soimaan ja kaksi vapaaehtoista asettui jonon kärjeksi. Pyysimme nuoria liittymään mukaan, kun haluavat. Ensimmäisellä kerralla liittyminen osoittautui vaikeaksi, joten kertosimme vielä askeleet musiikin soidessa ilman letkamuodostelmaa. Seuraavalla kerralla osallistujat jo uskaltuivat mukaan letkaan ja tanssi sujui hyvin. Harha-askeleet eivät menoa haitanneet.

Seuraavaksi kysyimme, haluaisiko joku opettaa oman tanssin. Vielä kukaan osallistujia ei halunnut, vaan he pyysivät lisää suomalaisia tansseja. Päätimme tanssittaa osallistujia Fröbelin Palikoiden Sutsisatsin tahtiin. Tanssi aiheutti paljon hilpeyttä, mutta nuoret osallistuivat täysillä. Päätimme jatkaa tanssi- ja musiikkileikkejä. Mukaan pääsivät muun muassa ”Pää, olkapää, peppu...”-leikki, Fröbelin Palikoiden Huugi-guugi ja Macarena. Näiden jälkeen myös osallistujat halusivat opettaa omia tanssejaan. Tanssit osoittautuivat melko hankaliksi vapaaehtoisille. Yritimme silti kovasti ja se sai osallistujat nauramaan. Tanssien aikaan tunnelma oli erittäin iloinen ja naurua kuului paljon. Nuoret innostuivat opettamaan omia tanssejaan sen verran myöhään, että emme enää ehtineet soittamaan osallistujille suomalaisia hittejä vuosien varrelta niin kuin olin suunnitellut. Meille jäi tanssien jälkeen aikaa yhteen kappaleeseen ja soitimme Tapani Kansan R-A-K-A-S-kappaleen. Osallistujat tanssivat iloisesti myös sen tahtiin.

Tämän jälkeen oli aika kiittää nuoria aktiivisesti osallistumisesta. Muistutimme heitä seuraavan kerran ajankohdasta ja kerroimme, että silloin pelaamme erilaisia pelejä. Nuoret lähtivät hymyssä suin.

Kokonaisuudessaan pidin kolmatta kokoontumista hyvin onnistuneena, sillä tunnelma oli todella rento ja iloinen. Nuoret heittäytyivät ja osallistuivat toimintaan täysillä. Aivan kaikki eivät kuitenkaan jaksaneet olla koko ajan mukana, vaan sa-

massa tilassa ollut biljardipöytä vei voiton. Tämä ei mielestäni haitannut, sillä nämäkin nuoret jäivät paikalle ja nauttivat musiikista, vaikka eivät ohjattuun toimintaan halunneetkaan koko aikaa osallistua.

6.4 Peli-ilta

Neljännän kokoontumisen teemana olivat pelit. Pelaaminen oli nuorten ensimmäisellä kokoontumiskerralla esittämissä toiveissa melko yleinen ja toiveita pelaamisesta oli esitetty myös muilla kokoontumiskerroilla. Halusin, että peli-illassa on tarjolla mahdollisimman monenlaisia pelejä (ks. Liite 1).

Paikalle pääsi kolme vapaaehtoista ja 11 nuorta osallistujaa. Nuoret saapuvat usein reilustikin kokoontumisen alkamisajan jälkeen, joten päätimme jälleen aloittaa kahvittelulla. Kahvittelu tarjoaa myös mahdollisuuden rennolle rupattelulle. Tällä kertaa päätimme kerätä kahvittelun yhteydessä osallistujilta rasisminvastaisia päätöksiä edeltävälle viikolle osuneen Punaisen Ristin rasisminvastainen viikon teeman mukaisesti (ks. Rasisminvastainen viikko 2017).

Puolen tunnin jälkeen pääsimme aloittelemaan bingon pelaamista. Olin itse tehnyt bingoalustat valmiiksi ja jaoin ne nuorille. Numeroiden arvontaa varten olin kirjoittanut jokaisen luvun suurin numeroin lapulle. Kun nostin lapun, toistin numeron useaan kertaan ja näytin lapun osallistujille, jotta kaikki varmasti tietäisivät, mistä luvusta on kyse. Bingo oli monelle ennestään tuttu peli, mutta kertasimme silti säännöt. Palasimme bingoa selkeyden vuoksi niin, että pelkästään vaakarivit laskettiin bingoiksi. Bingon saanut sai palkinnoksi rasisminvastaisen viikon teeman mukaisesti "Ei Rasismille"-pinssin. Viidennellä eli viimeisellä kierroksella osallistujien piti saada koko bingolappu täyteen saadakseen bingon. Numeroiden nostamista jatkettiin niin kauan, että kaikki saivat lapun täyteen, joten jokainen voitti itselleen pinssin.

Tämän jälkeen päätimme siirtyä suoraan pelipisteisiin (ks. Liite 1). Suuri osa osallistujista halusi heti pelaamaan biljardia ja pingistä. Näiden pelaaminen sujui nuorilta itsenäisesti ilman ohjeistusta ja vuorojen vaihtaminenkin sujui, joten kaikki halukkaat pääsivät vuorollaan pelaamaan. Myös Twisteriin löytyi joka kierros täydet neljä innokasta osallistujaa. Se oli ilmeisesti kaikille osallistujille uusi peli, joka osoittautui kuitenkin nuorille mieleiseksi ja hauskaksi ajanvietteeksi. Myöskään

kielellisesti peli ei ollut liian haastava. Oikeita värejä pystyi osoittamaan nuorille, mikäli he eivät tiettyä väriä muistaneet. Pelin edetessä värit ja ruumiinosat jäivät selvästi hyvin mieleen, eikä lopussa tarvinnut enää auttaa nuoria oikean värin löytämiseksi.

Aika kului jälleen yllättävän nopeasti ja parin kierroksen pelailun jälkeen oli aika päättää ilta. Kerroimme osallistujille seuraavan kerran teemasta ja jaoimme heille mainokset, jossa näkyi seuraavien kokoontumiskertojen päivämäärät. Monet nuorista arvelivat tulevansa taas seuraavalla kerralla mukaan ryhmään.

6.5 Suomi ja suomen kieli

Ensimmäisellä kokoontumiskerralla, kun nuoret saivat toivoa tekemistä kokoontumisiin, osa toivoi suomen kielen opetusta ja juttelua sekä ”suomalaisia juttuja”. Illan Suomi-teema muodostui näistä toiveista.

Kokoontumisiltana sää oli todella sateinen ja surkea. Hetken ajan luulimme, että tällä kertaa emme saisi lainkaan osallistujia ryhmään. Pienen odottelun jälkeen yksi osallistuja kuitenkin saapui paikalle ja pääsimme aloittamaan. Rupattelimme kahvia juoden ja odottelimme mahdollisia muita osallistujia. Muita osallistujia ei kuitenkaan kuulunut, joten päätimme aloittaa ”kummallisten” esineiden esittelyn (ks. Liite 1). Ainoa osallistujamme osoittautui hyvin tietäväiseksi esineiden suhteen. Esineiden nimet eivät olleet tuttuja, mutta käyttötarkoitukset osallistuja keksi jokaiselle aivan oikein.

Kun kaikki esineet oli käyty läpi, siirryimme kielivoimisteluloruihin (ks. Liite 1). Tässä kohtaa seuraamme liittyi pari osallistujaa lisää. Lorut olivat osallistujille odotettavasti vaikeita, mutta osa suoriutui lähes kaikista muutaman yrityksen jälkeen. Onnistuminen ei suinkaan ollut tärkeintä, vaan yhteinen yrittäminen ja ilo, ja sitäähän loruista riitti.

Lorujen opettelu oli niin hauskaa, että siihen vierähti melko pitkä tovi. Lorujen jälkeen siirryimme pelaamaan Scrabble-peliä, jossa muodostetaan tarjolla olevista kirjaimista sanoja. Peli oli odotetusti haastava, mutta yhteistyöllä osallistajat saivat aina uuden sanan keksittyä ja peli saatiin vietyä loppuun asti.

Pelin aikana ja sen jälkeen kyselimme osallistujilta, mikä kokoontumisissa on ollut hyvää ja mikä ei, sekä mitä he haluaisivat tehdä jatkossa. Nuorilla oli ollut aina mukavaa ryhmän kanssa ja kaikki tällä kerralla mukana olleet olivat osallistuneet ryhmään aiemminkin. Jatkoon he toivoivat yhdessä tekemistä ja juttelua sekä pelejä. Kysyimme myös, kiinnostaisiko heitä lähteä joku kerta retkelle esimerkiksi läheiselle laavulle ja retki sai kannatusta. Lisäksi nuoret toivoivat, että kokoontumiset kestäisivät pidempään nykyisen puolentoista tunnin sijaan. Tälläkin kertaa osallistujat olisivat halunneet jäädä vielä pidemmäksi aikaa. Kaikki aikoivat osallistua myös ensi kerralla.

7 POHDINTA

Koen, että opinnäytetyön aihe on hyvin ajankohtainen. Suomen Punainen Risti toi esille idean monikulttuurisen nuorten ryhmän perustamisesta Kemiin, koska koki sellaiselle toiminnalle olevan tarvetta. Julkinen keskustelu kansainvälisestä muuttoliikkeestä ja kotoutumisesta lisääntyi vuoden 2015 pakolaiskriisin myötä (Saukkonen 2016). Aihe on pinnalla edelleen. Pakolaiskriisin myötä Suomeen on tullut lisää maahanmuuttajia ja maahanmuutto sekä kotoutuminen puhuttavat ihmisiä suuresti. Maahanmuuttajien kotoutuminen Suomeen on jokaisen mielestä tärkeää, mutta näkemykset kotoutumisesta ja kotouttamisen sisällöstä kuitenkin vaihtelevat, eikä niistä olla yksimielisiä (Saukkonen 2016). Monikulttuurinen nuorten ryhmä on yksi tapa kotouttaa yhtäläillä nuoria maahanmuuttajia suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä kantaväestöön kuuluvia nuoria erilaisiin kulttuureihin ja monikulttuuriseen Suomeen.

Koska kotouttaminen ja maahanmuutto ovat tällä hetkelläkin hyvin paljon puhuttavia aiheita, niistä löytyy monenlaista tietoa. Tämä aiheutti hieman haastetta lähdeaineistojen etsintään. Opinnäytetyössäni päädyin käyttämään lähteinä paljon virallisten tahojen, kuten ministeriöiden ylläpitämien sivustojen materiaaleja varmistuakseni tiedon oikeellisuudesta. Liikkeellä on paljon värityntä tietoa maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyen, ja halusin varmistaa, ettei tällaista tietoa löydy lähdeaineistostani.

Opinnäytetyön toiminnallisuus ja monikulttuurinen ryhmä toivat mukanaan toisen eettisen haasteen opinnäytetyöhöni. Ryhmään osallistuvien nuorten suomen kielen taito voi olla heikko tai lähes olematon. Yhteistä kieltä ei välttämättä ole lainkaan. Ryhmässä ei ole mukana tulkkeja, vaan kommunikointi tapahtuu suomen tai mahdollisesti englannin kielellä. Kerroin nuorille opinnäytetyöstäni, sillä nuoret ovat ryhmään osallistumisen kautta osana opinnäytetyötäni. En kuitenkaan voi mitenkään varmistua siitä, että kaikki nuoret ymmärsivät, mistä on kyse. Vaikka en opinnäytetyössäni tutki nuoria, vaan suunnittelen toimintaa, he ovat silti osittain vaikuttavana tekijänä työssäni. Koska on mahdotonta varmistua siitä, että kaikki osallistujat ymmärtävät, mitä opinnäytetyöni tarkoittaa, on erityisen tärkeää, etteivät ryhmän osallistujat ole tunnistettavissa. Siksi en esimerkiksi erittele

myöskään osallistujien kansallisuuksia. En myöskään haastattele tai kerää suoraan palautetta ryhmäläisiltä. Työni kohteena eivät ole yksittäiset osallistujat. Opinnäytetyössäni en raportoi osallistujista yksittäin eettisistä syistä sekä siitä syystä, että en katso sen tarjoavan opinnäytetyön tarkoituksen kannalta merkittävää tietoa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda monikulttuurista ja mielekästä toimintaan nuorille. Koen, että opinnäytetyölläni ja ylipäätään monikulttuurisen nuorten ryhmän perustamisella Kemiin saavutettiin paljon. Kaksisuuntaisen kotoutumisen mahdollisuuden tarjoaminen on yksi suurista saavutuksista. Nuorilla maahanmuuttajilla ei välttämättä ole tarpeeksi kontakteja suomalaisiin ikätovereihin, koska koulu- ja työympäristöt eivät aina ole yhteisiä. Monikulttuurinen nuorten ryhmä tuo yhteen nuoria eri taustoista ja mahdollistaa tuttavuus- ja ystävyysuhteiden solmimisen yli kulttuuritaustojen. Ryhmään osallistuvat nuoret pääsevät oppimaan toinen toisiltaan ja samalla mahdolliset ennakkoluulot voivat muuttua.

Nuorille tarjoutuu myös mahdollisuus päästä osaksi jotain ja sitä kautta kokea osallisuuden tunnetta. Sen sijaan että nuoret olisivat vain toiminnan vastaanottajia, he voivat päästä aktiivisiksi toimijoiksi, mikä edistää kotoutumista. Osallistujat pääsevät halutessaan vaikuttamaan ryhmän toimintaan ja heitä voidaan ottaa mukaan myös vapaaehtoisiksi toimintaa suunnittelemaan ja ohjaamaan, mikäli heiltä löytyy siihen kiinnostusta. Vapaaehtoisena ryhmänohjaajana toimiminen voi antaa nuorelle kokemuksia ja rohkeutta sekä aukaista ovia moneen suuntaan esimerkiksi muun vapaaehtoistyön, opiskelun tai työpaikan suhteen.

Nuoruus on ikävaiheena erityinen. Nuori tarvitsee ystäviä ja vertaisia, joille jakaa tunteuksiaan ja kokemuksiaan. Opinnäytetyön teoreettisesta viitekehystä käy ilmi ystävien merkitys nuoruudessa sekä se, että maahanmuuttajataustaisuus voi vaikeuttaa ystävyysuhteiden solmimista kantaväestöön kuuluvien kanssa. Monikulttuurinen nuorten ryhmä tuo osaltaan nuoria lähemmäs toisiaan ja luo siten matalamman kynnyksen ystävyysuhteiden muodostumiselle.

Yksi opinnäytetyöni tavoitteista oli myös oma ammatillinen kehittyminen. Halusin kehittyä toiminnallisten menetelmien suunnittelussa sekä ryhmän toiminnan ohjauksessa. Monikulttuurinen nuorten ryhmä on mielestäni erityispiirteineen haastava ryhmä, jonka toimintaa suunnitellessa ja ohjatessa täytyy ottaa useita asioita

huomioon. Toisaalta se tarjoaa ohjaajalleen hyvän mahdollisuuden kehittyä sekä toiminnan suunnittelussa että ohjauksessa. Ryhmässä käytettävien toimintojen suunnittelu oli haastavuuden lisäksi myös hyvin antoisaa ja ryhmä tarjosi mahdollisuuden kokeilla eri menetelmiä luovasti. Eri menetelmien kokeilemisessa, käyttämisessä ja muokkaamisessa ryhmälle sopiviksi vain oma luovuus on rajana.

Pyrin suunnitelmissani kolmiosaisuuteen: lämmittely, toiminta ja rauhoittuminen. Koin toiminnallisten menetelmien hyödyntämisen erittäin toimivaksi monikulttuurisessa ryhmässä, sillä se mahdollisti myös heikon kielitaidon omaavien osallistumisen ryhmään. Toisaalta kielitaidon puute aiheutti myös haasteen toiminnalle. Ryhmän kokoonpano vaihteli paljon kokoontumisten välillä, joten ennen ryhmän kokoontumisen alkua ei voinut koskaan tietää, löytyykö kaikkien osallistujien kanssa yhteistä kieltä. Toiminta täytyi suunnitella niin, että se onnistuisi myös yhteisen kielen puuttuessa. Heiskasen ja Hiisijärven (n.d.) mukaan toiminnan jälkeen olisi hyvä purkaa sanallisesti kokemuksia toiminnasta, sillä toiminta on saattanut aiheuttaa ihmisessä tunnemyrskyn. Toiminnan sanallinen purkaminen ei kuitenkaan ollut kaikkien toimintaan osallistuvien nuorten kanssa mahdollista kielitaidon ollessa heikko. Siksi en halunnut toimintojen olevan liian syvällisiä, vaan lähinnä mukava tapa viettää aikaa yhdessä. Pyrin myös siihen, että ohjelman viimeinen osa olisi rauhallisempi tarjoten näin mahdollisuuden rauhoittua. Lisäksi valmiiseen starttioppaaseen (Liite 1) päädyin laittamaan aina saman kokoontumisen lopetuksen eli osallistujien kiittämisen ja hyvästelyn. Näin kaikki osallistujat voivat kokea olleensa tärkeä osa ryhmää.

Ryhmän toiminnassa oli myös muutamia haasteita, joista osa oli tiedossa jo ennen toiminnan alkua ja toiset taas ilmenivät vasta myöhemmin. Ennen ryhmän alkua oli jo tiedossa, että todennäköisesti kaikki osallistujat eivät puhu suomea tai englantia. Koin sen tuovan toivomaani haastetta suunnitteluun. Ryhmään osallistui silloin tällöin nuoria, joiden kanssa vapaaehtoisilla ei ollut yhteistä kieltä. En kuitenkaan kokenut tätä toiminnan kannalta ongelmallisena, koska siihen oli varauduttu. Toimintojen ohjaaminen onnistui tarvittaessa elekielelläkin. Lisäksi usein paikalla olevista nuorista joku pystyi tarvittaessa kääntämään nuorten ajatuksia ja kysymyksiä suomeksi.

Osallistujien saapuminen paikalle myöhässä, sovittun ajan jälkeen aiheutti myös oman haasteensa. Ryhmän alkamisajaksi oli sovittu kello 18, mutta useinkaan siihen aikaan osallistujia ei ollut vielä kovin montaa paikalla. Joka kerta nuoria saapui paikalle jopa puoli tuntia myöhässä. Puolentoista tunnin kokoontumisesta puolen tunnin odottelu vie ison osan. Koska myöhästelyä oli joka kerta, tulin siihen tulokseen, että kokoontumiset on järkevintä aloittaa kahvitelulla ja jutustelulla. Näin toimittaessa ryhmän toimintaa ei tarvitse keskeyttää uusien osallistujien saapuessa paikalle. Kahvitelun aikana saadaan myös käytyä rauhassa läpi illan ohjelma ja se tarjoaa tilaisuuden nuorten toivomalle vapaalle keskustelulle. Vain ensimmäisen kokoontumiskerran ohjelman, koin hyödylliseksi aloittaa suoraan tutustumiseen liittyvällä toiminnalla, joten kirjasin sen myös starttioppaaseen (Liite 1). Kahvitelu on ensimmäisellä kokoontumiskerralla mielestäni luontevampaa aloittaa vasta tutustumisleikkien jälkeen. Tällöin osallistujat ovat jo hieman rentoutuneet ja kaikki ovat päässeet esittelemään itsensä toisilleen.

Opinnäytetyötä tehdessä käytännön järjestelyjen vaatima aika yllätti. Olin varautunut siihen, että kokoontumiskertojen ohjelman suunnitteluun kuluu paljon aikaa, mutta aikaa kului paljon myös esimerkiksi tapaamisiin muiden vapaaehtoisten kanssa, aikataulujen sopimiseen, toiminnan markkinointiin, tarvikkeiden hankintaan, ryhmän kokoontumisten järjestelyyn ja siivoukseen kokoontumisten jälkeen. Ylipäätään uuden ryhmän käynnistäminen oli yllättävän työlästä, vaikka vapaaehtoisia oli useita. Tästä syystä koen Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttioppaan tarpeelliseksi ja uskon, että siitä on hyötyä muille ryhmille. Käynnistysvaiheen vaatimaa käytännön työtä en voi vähentää muiden ryhmien osalta, mutta starttiopas tuo helpotusta toiminnan suunnitteluun ja markkinointiin.

E erityisen tärkeäksi ryhmän toiminnan kannalta koin vapaaehtoisten työpanoksen ja sitoutumisen ryhmään. Vaikka tein itse suunnitelmat ryhmän ensimmäisiin kokoontumisiin, jokaiselle vapaaehtoiselle riitti tehtävää ja kaikkien osallistuminen oli tärkeää. Ryhmän toiminta on hyvin pitkälti vapaaehtoisten vastuulle, joten on ensiarvoisen tärkeää, että vapaaehtoisia on riittävästi. Ryhmän järjestämisestä ei ole tarkoitus tulla taakkaa kenellekään vapaaehtoisista ja siksi vastuualueita on hyvä jakaa. Lisäksi vapaaehtoisia on hyvä olla useata, vaikka kaikille ei jokaiseen kokoontumiseen riittäisikään erillistä tehtävää. Laajalla vapaaehtoisverkostolla

varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja se, ettei toiminta ole haavoittuvaista vapaaehtoisten poissaololle, vaan vapaaehtoisilla on mahdollisuus myös jättää joitain kokoontumisia väliin.

Opinnäytetyön tuotoksena valmistunut Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttiopas myös osaltaan helpottaa vapaaehtoisten työtaakkaa toiminnan käynnistysvaiheessa. Oppaan avulla vapaaehtoisilla on mahdollisuus tuottaa hieman vähemmällä työllä vastaavanlaista toimintaa. Kuitenkin on otettava huomioon, että opinnäytetyöni on ollut vain muutaman kokoontumiskerran mittainen suunnittelu ja kokeilu. Voi siis olla, että uusien ryhmien käynnistymisvaiheessa kohdataan varsin erilaisia haasteita tai ettei suunnittelemani ohjelma toimikaan samalla tavoin muissa ryhmissä toisilla paikkakunnilla. Starttioppaan suunnitelmia onkin tarkoitus käyttää lähinnä mallina tai ohjenuorana. Suunnitelmia ja ryhmän toimintaa tulee muokata osallistujien toiveet huomioiden.

Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttioppaaseen koostin lyhyitä vinkkejä myös toiminnan markkinointiin liittyen (ks. Liite 1). Kemin monikulttuurisen nuorten ryhmän kokoontumisista kävi selvästi ilmi, että markkinointia on tärkeää jatkaa myös toiminnan käynnistymisen jälkeen. On tärkeää, että ryhmä ja sen kokoontumiset pysyvät nuorten mielessä. Tähän otimme Kemissä avuksi toiminnan esittelyn opilaitoksessa sekä mainosten jakamisen. Starttioppaaseen lisäsin myös sosiaalisen median hyödyntämisen. Ryhmälle voi esimerkiksi perustaa oman Facebook-ryhmän ja kutsua osallistujia mukaan siihen. Tietoa ryhmän kokoontumisista voi jakaa Facebook-ryhmässä ja lisäksi muiden alueella toimivien tahojen ryhmissä heidän luvallaan. Tällä tavoin tieto ryhmästä tulee nuoria vastaan myös ikään kuin huomaamatta sosiaalisessa mediassa.

Monikulttuurisen nuorten ryhmän kokoontumiset opettivat monta asiaa ryhmän ohjaukseen ja toiminnan suunnitteluun liittyen. Tärkeintä on mielestäni suunnitella toimintaa osallistujien toiveiden mukaan. Nuoret pääsevät näin itse vaikuttamaan ryhmän toimintaa ja jossain vaiheessa kokoontumisia nuoria voi osallistaa enemmän myös ryhmän toiminnan suunnitteluun. Kun toimintaa toteutetaan osallistujien toiveiden mukaan, on se olettavasti myös mielekästä toimintaa osallistujille.

Ohjelmaa on mielestäni hyvä suunnitella jokaista kokoontumista varten paljon. Ryhmän kokoonpanosta ei koskaan tiedä etukäteen, joten on hyvä pyrkiä varautumaan kaikkeen. Kun suunnitelmassa on paljon toimintoja, illan kokoontumiseen voi valita ne toiminnot, jotka parhaiten sopivat paikalle saapuneille osallistujille. Ryhmää ohjattaessa huomasin myös, että yksi tärkeä taito on osata vaihtaa toiminta rohkeasti toiseen, jos huomaa, että kyseinen toiminta ei toimi tai ei ole osallistujille mieleistä. Suunnitelmien muuttuminen illan aikana ei ole ongelma, vaan siihen täytyy vain osata varautua. Valmiiksi luodut suunnitelmat voi hyödyntää ryhmän tulevissa kokoontumisissa.

Ryhmään suunnitellun ohjelman ei myöskään aina tarvitse olla mitään kovin erikoista tai ohjattua. Nuoret toivoivat myös vapaan keskustelun mahdollisuutta. Koenkin, että yhdessäolo ja yhdessä toimiminen on oleellisinta ryhmän kokoontumisissa. Jonkinlaista ohjelmaa on silti mielestäni hyvä olla suunniteltuna. Ohjelma voi ikään kuin ohjata keskustelua. Suunniteltu ohjelma myös varmistaa sen, että vaikka keskustelua ei syntyisi, kokoontumisesta ei tule tylsä, vaan tekemistä riittää. Vapaampaan ja vähemmän ohjattuun toimintaan siirtyessä on hyvä muistaa ottaa huomioon kaikki osallistujat. Kun ryhmän kävijäkunta vakiintuu, täytyy olla tarkkana, ettei ryhmästä muodostu vain yhden kaveriporukan kokoontumispaikka. On varmistettava, että ryhmä pysyy avoimena myös uusille ihmisille. Toiminta täytyy olla sellaista, johon myös ensimmäistä kertaa ryhmään osallistuva nuori voi helposti tulla mukaan.

Ryhmän ohjauksessa on tärkeää pitää korvat auki osallistujien reaktioille, mutta myös kiinnittää huomioita omaan rooliin ryhmänohjaajana. Aina ei ole tarpeen tuoda esille itseään ohjaajan roolissa, vaan joskus toimintaa ohjaavat vapaaehtoiset voivat olla myös yhtäläillä toimintaan osallistujia. Tärkeää vapaaehtoisena toimiessa on mielestäni myös olla aidosti mukana toiminnassa omalla persoonalla ja olla osana ryhmää siinä missä muutkin osallistujat.

Koen, että opinnäytetyön tavoitteet saavutettiin hyvin. Monikulttuurinen nuorten ryhmä otettiin mielestäni hyvin vastaan nuorten osalta. Uskon, että ryhmän kokoontumiset tarjosivat mielekästä toimintaa ja mukavaa yhdessäoloa ryhmään osallistuneille nuorille. Yhtenä vapaaehtoisista toimiessani koin, että myös muut

vapaaehtoiset nauttivat toimintaan osallistumisesta ja vapaaehtoisena toimimisesta. Ryhmä kokoontuu edelleen säännöllisesti. Ryhmän toiminnasta vastaa tällä hetkellä hieman yli kymmenen vapaaehtoista nuorta, joista noin puolet on maahanmuuttajataustaisia. Kemin ryhmän käynnistämisvaiheen työ loi hyvän pohjan ryhmän toiminnan jatkolle ja mahdollisesti pysyväälle toiminnalle. Opinnäytetyön tuotoksena muodostunut Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttiopas (Liite 1) tarjoaa apua ja tukea vastaavanlaisen ryhmän perustamiseen muilla paikkakunnilla. Toivon, että opas osaltaan helpottaa vapaaehtoisten työtaakkaa ja madaltaa kynnystä aloittaa vastaavanlaisen ryhmän toiminta muilla paikkakunnilla.

LÄHTEET

- Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Habib, H. 2009. Nuorten muuttajien leimaaminen. Työn kohteet ja tekijät – kelle toimintaa ja kenen kanssa töitä tehdään? Teoksessa P. Haverinen, V. Honkasalo, A. Souto & L. Suurpää (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 91, 44–48.
- Halme N., Kuusio H., Kanste O., Rajala R., Klemetti R. & Seppänen J. 2017. Ulkomaista syntyperää olevien nuorten hyvinvointi Kouluterveyskyselyssä vuonna 2017. Tutkimuksesta tiiviisti 26, syyskuu 2017. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Haverinen, P., Honkasalo V., Souto A. & Suurpää L. Ovien availua. Teoksessa P. Haverinen, V. Honkasalo, A. Souto & L. Suurpää (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 91, 5–21.
- Heiskanen, T. & Hiisijärvi, S. n.d. Toiminnalliset menetelmät. ELÄ!-sivusto: Panniikkihäiriöyhdistys ry. Viitattu 28.10.2017 <http://www.ela.fi/akatemia/toiminnalliset.php>.
- Kannelsuo, M. 2014. Monikulttuurisia kohtaamisia toiminnallisissa menetelmissä. Teoksessa K. Ihamäki & P. Kaljonen (toim.) Kotouttamista ja kohtaamisia. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-artikkelit 14:2014.
- Kataja, J., Jaakkola, T. & Liukkonen J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kautto, V. 2009. Oot sä mun kaa? Ystävyys monikulttuuristen nuorten arjessa. Teoksessa P. Haverinen, V. Honkasalo, A. Souto & L. Suurpää (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 91, 62–75.
- Keinänen, T. & Mäkeläinen, K. 2009. Aktiivinen kansalaisuus kotoutumisen edellytyksenä. Teoksessa P. Haverinen, V. Honkasalo, A. Souto & L. Suurpää (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 91, 183–204.
- Kotouttamisen osaamiskeskus 2017a. Järjestöjen monipuolinen toiminta tukee pakolaisten kotoutumista. Viitattu 21.10.2017 <https://kotouttaminen.fi/jarjestojen-tuki>.
- Kotouttamisen osaamiskeskus 2017b. Keskeiset käsitteet. Viitattu 26.2.2017 http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taus-taa/keskeiset_kasitteet.

Kotouttamisen osaamiskeskus 2017c. Kotoutumisen kaksisuuntaisuus. Viitattu 2.9.2017 <http://kotouttaminen.fi/kotoutumisen-kaksisuuntaisuus>.

Kronqvist E. & Pulkkinen M. 2007. Kehityspsykologia: Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.

Myrskylä, P. 2012. Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA Analyysi No 19. Viitattu 28.10.2017 <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjailyminen.pdf>.

Nietosvuori, L. 2008. Luovat ja toiminnalliset menetelmät sosionomin työssä. Teoksessa L. Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: raportteja ja tutkimuksia 2/2008.

Rasisminvastainen viikko 2017. Suomen Punainen Risti. Viitattu 29.10.2017 <https://www.eirasismille.fi/sisalto/rasisminvastainen-viikko-2017>.

Saukkonen, P. 2016. Mitä on kotoutuminen? Kvartti 8.12.2016. Viitattu 2.9.2017 <http://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/mita-kotoutuminen>.

Saukkonen, P. 2013. Erilaisuuksien Suomi – Vähemmistö- ja kotoutumispolitiikan vaihtoehdot. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Nuorten syrjäytyminen. Viitattu 28.10.2017 https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjailyminen.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Kotoutumista edistetään yhteistyössä. Viitattu 15.10.2017 <http://tem.fi/kotouttamisen-hallinto-ja-toimijat>.

LIITTEET

Liite 1. Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttiopas

MONIKULTTUURISEN NUORTEN RYHMÄN

STARTTIOPAS

ALKUSANAT

Monikulttuurisen nuorten ryhmän starttiopas tarjoaa apua ja tukea Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoisille monikulttuurisen nuorten ryhmän käynnistämisvaiheessa. Opas sisältää ohjeita ryhmän markkinointiin, mallin neljän ensimmäisen kokoontumisen ohjelmasta ja vinkkejä vapaaehtoisille.

Olen suunnitellut oppaan osana opinnäytetyötäni ”Monikulttuurinen nuorten ryhmä – Starttiopas toiminnan käynnistämisvaiheeseen”. Opas on muodostunut Kemissä toteutetun Suomen Punaisen Ristin monikulttuurisen nuorten ryhmän käynnistysvaiheessa. Ohjelmat on suunniteltu Kemin ryhmää varten ja testattu ryhmässä. Olen muokannut suunnitelmia ryhmän kokoontumisista saatujen kokemusten perusteella.

Oppaan sisältö on vapaasti hyödynnettävissä ja muokattavissa ryhmien käyttöön. Oppaan on tarkoitus toimia suuntaa antavana mallina. Malliohjelmia voi muokata ja soveltaa omaan käyttöön sopiviksi. Tärkeintä on pyrkiä huomioimaan osallistujien toiveet toimintaa suunnitellessa.

Suunnittele ja ohjaa toimintaa omalla persoonallasi ja tyylilläsi. Muista pitää hauskaa!

Kemissä marraskuussa 2017

Ella Anneberg

SISÄLLYS

MARKKINOINTI.....	3
ENSIMMÄINEN KOKOONTUMINEN.....	4
TOINEN KOKOONTUMINEN.....	7
KOLMAS KOKOONTUMINEN.....	10
NELJÄS KOKOONTUMINEN.....	13
VINKKEJÄ	16

MARKKINOINTI

- Päätä ryhmän kohdeikäryhmä
- Tee värikäs ja selkeä mainos, esimerkiksi "Kelle, mitä, missä, milloin" -mallilla
- Hyödynnä kielitaitoasi, tee mainos myös ainakin englannin kielellä
- Jaa mainosta kohderyhmän kanssa toimiville tahoille, esimerkiksi oppilaitokset, seurakunnat ja järjestöt
- Käy esittelemässä ryhmää esimerkiksi oppilaitoksissa
- Jatka markkinointia myös ryhmätoiminnan käynnistyttyä
- Hyödynnä SOME! Tee ryhmälle oma Facebook- tai Whatsapp-ryhmä. Kutsu toimintaan osallistuvat nuoret mukaan ryhmiin ja mainosta kokoontumisia niissä

ENSIMMÄINEN KOKOONTUMINEN

TUTUSTUMISLEIKKEJÄ JA VOILEIPÄÄ

Ryhmä aloitetaan toiminnalla, mutta ennen ensimmäistä leikkiä toivotetaan kaikki tervetulleiksi ja kerrotaan muutamalla sanalla ryhmästä.

PIIRRÄ OMA KUVA SOKKONA

Leikissä osallistujat seisovat ringissä. Jokainen saa paperin ja kynän. Paperiin on tarkoitus piirtää kuva omista kasvoista vetäjän ohjeiden mukaisesti. Paperia ei kuitenkaan saa itse katsoa, sillä paperia pidetään omaa rintaa vasten koko piirtämisen ajan. Lopuksi jokainen osallistuja esittelee itsensä ja kuvansa muille.

LANKAKERÄLEIKKI

Osallistujat seisovat ringissä. Ensimmäinen osallistuja piitelee lankakerää ja esittelee itsensä kertomalla oman nimensä, mistä on kotoisin ja mitä kieliä osaa. Tämän jälkeen hän heittää kerän jollekulle osallistujalle, mutta pitää kiinni langan päästä. Vain se osallistuja, jolla kerä on, saa olla äänessä. Seuraava osallistuja kertoo itseltään samat asiat ja heittää lankakerän seuraavalla pitäen kuitenkin itse kiinni langasta. Kun kerä on käynyt jokaisella osallistujalla, on ringin keskelle muodostunut suuri verkko, joka täytyy purkaa. Verkko puretaan heittämällä lankakerä takaisin samaa reittiä. Heitettäessä kerää takaisin täytyy sanoa kerän vastaanottajan nimi. Osallistujien kielitaidosta riippuen leikkiä voi tarvittaessa helpottaa esimerkiksi vähentämällä kerrottavia asioita tai vaikeuttaa lisäämällä itsestä kerrottavia asioita.

JONOLEIKKI

Tutustumisen lisäksi osallistujien täytyy toimia yhdessä muodostaakseen jonoja vetäjän ohjeiden mukaan. Vetäjä kertoo, millaiseen järjestykseen osallistujien täytyy jonossa mennä, esimerkiksi järjestykseen iän mukaan, kengännumeron mukaan tai aakkosjärjestykseen etunimen mukaan. Kun jono on valmis, jokainen osallistuja kertoo vuorollaan itsestään kyseisen ominaisuuden esimerkiksi ikänsä. Näin tarkistetaan, että kaikki ovat oikeilla paikoilla ja tutustutaan toisiin. Erilaisia järjestyksiä voi keksiä useita, mutta osallistujien kielitaito on otettava huomioon.

"KOLME JALKAA, VIISI KÄTTÄ"

Muodostetaan kolmen hengen ryhmiä. Leikissä vetäjä ilmoittaa, montako mitäkin ruumiinosaa yhdellä ryhmällä saa ja pitää koskettaa maata. Esimerkiksi vetäjä huutaa "kolme jalkaa, viisi kättä", jolloin kolmen hengen ryhmällä maahan täytyy osua yhteensä kolme jalkaa ja viisi kättä, mutta ei mitään muuta. Leikistä voi tehdä kilpailun pudottamalla leikistä pois hitaimman ryhmän joka kierroksella. Lisää haastetta ja hauskuutta saa keksimällä haastavampia yhdistelmiä ja käyttämällä monia ruumiinosia esimerkiksi "yksi nenä, kaksi takapuolta, kolme jalkaa, yksi vatsa". Leikki vaatii ryhmiltä heittäytymistä ja taitoa toimia yhdessä.

KAHVITTELUA JA VOILEIPÄÄ

Leikkien jälkeen vuorossa on kahvia, teetä ja voileipää. Kahvittelun aikana jaetaan paperia ja kynät. Paperiin

voi piirtää tai kirjoittaa, millaista toimintaa haluaisi jatkossa ryhmän kokoontumisiin. Toiveita saa esittää myös ääneen, mutta kirjoittamaansa asiaa ei ole pakko kertoa muille. Mikäli tehtävä herättää kummastusta tai tuntuu osallistujista vaikealta, voi osallistujille antaa hieman vinkkejä. Nuorille voi antaa esimerkin: "Voi toivoo vaikkapa pelejä, urheilua, ulkoilua, maalaamista tai mitä tahansa, mitä itse haluaisi ryhmän kanssa tehdä". Valmiit toiveet kerätään yhteen astiaan. Toiveiden avulla saadaan vinkkejä seuraavien kokoontumisten toiminnan suunniteluun.

HYMIÖTAULU

Osallistujille annetaan keltaista paperia ja pyydetään piirtämään hymiö, joka kuvaa omaa tunnetilaa juuri nyt. Hymiöt leikataan irti ja kiinnitetään sinitarralla yhteiselle taustalle. Muodostuvasta hymiötaulusta saadaan hyvä kuva siitä, miten osallistujat viihtyivät. Hymiötaulun voi halutessaan toteuttaa myös seuraavissa kokoontumisissa toiminnan lopussa. Osallistujat voivat käyttää aiemmin tehtyjä hymiötä uudelleen tai tehdä itse uuden hymiön.

KIITOKSET JA HEIPAT

Kun toimintaa lopetellaan, kiitetään kaikkia osallistumisesta. On tärkeää muistuttaa osallistujia seuraavan kokoontumisen ajankohdasta ja mahdollisesti kertoa jo joltain seuraavan kerran ohjelmasta osallistujien mukaan houkuttelemiseksi.

TOINEN KOKOONTUMINEN

MUSIIKKIA JA TANSSIA

KAHVITTELU

Aloitetaan vapaalla keskustelulla ja samalla odotellaan myös viimeiset osallistujat paikalle. Kahvittelun aikana tuodaan myös esille illalle suunniteltu ohjelma. Tällä kertaa on ohjelmassa musiikkia ja tanssia. Kahvittelun ajalle voi myös keksiä valmiiksi jonkin ajankohtaisen teeman keskustelulle, jos epäilee, ettei keskustelua synny itseltään.

PEILI

Aloitetaan toiminta lämmittelyharjoituksella. Osallistujat jaetaan pareihin ja parit asettuvat seisomaan vastakkain. Toinen pareista määrätään toisen peiliksi. Ensin veittäjät näyttävät mallia. Peilin täytyy matkia parinsa liikkeitä mahdollisimman tarkasti. Kun kaikki ymmärtävät leikin idean, laitetaan soimaan musiikkia, jonka on tarkoitus toimia innoittajana liikkeille. Aluksi musiikki on rauhallista. Sopivan hetken kuluttua vaihdetaan parien roolit toisinpäin, mutta musiikki on edelleen melko rauhallista. Hetken kuluttua voidaan muuttaa musiikkia nopeammiksi tai vaikkapa hauskaksi sirkusmusiikiksi, joka innostaa osallistujia heittäytymään. Parien rooleja on hyvä vaihtaa niin, että molemmat saavat olla liikkeiden keksijänä myös nopeamman musiikin aikana.

MUSIIKKIAIHEISIA LIIKELEIKKEJÄ

Mikäli osallistujat eivät ole vielä rentoutuneet, voidaan toimintaa jatkaa vielä musiikkiaiheisillä liikeleikeillä. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi perinteiset "Pää, olkapää, peppu..."-laululeikki ja Fröbelin Palikoiden Sutsisatsi. Nämä vaativat osallistujilta jo hieman heittäytymistä, mutta ovat samalla hauskoja ohjelmanumeroita.

LETKAJENKKA

Kun osallistujat ovat virittäytyneet tunnelmaan, opetetaan heille letkajenkka. Letkajenkka on helppo, suomalainen tanssi, jossa koko ryhmä tanssii yhdessä. Ensin osallistujille on opetettava askeleet ja sitten tanssia voidaan kokeilla jo musiikin tahtiin. Ei haittaa, vaikka kaikki ei ensimmäisellä kerralla sujuisikaan. Jos tanssi ei onnistu, kerrataan askeleet ja yritetään uudestaan.

OMAT TANSSIT

Kun letkajenkka on opeteltu, osallistujat voivat halutesaan opettaa omia tanssejaan kaikille ryhmäläisille. Mikäli useampi osallistuja haluaa opettaa tanssin, täytyy tarkkailla, ettei aikaa kulu liikaa yhden tanssin opetteluun. Kaikkien halukkaiden tanssit käydään läpi.

Ketään ei kuitenkaan voi pakottaa tanssimaan, joten sivustakin saa seurata, mutta kaikkia tulisi kannustaa osallistumaan. On huomioitava, että joissain kulttuureissa esimerkiksi nainen ei voi tanssia kaikenlaisia tansseja miesten nähden. Jos naisia osallistuu ryhmään, on heille tarjottava mahdollisuus osallistua ja opettaa tansseja, jos he näin haluavat. Jos kaikki naiset eivät voi tanssia

kaikkien osallistujien nähden, voidaan heidän kanssaan siirtyä eri tilaan opettelemaan tansseja.

SUOMALAISTA MUSIIKKIA

Mikäli aikaa tanssimisen jälkeen jää tai ryhmäläiset kokevat tanssimisen epämiellyttävänä, kuunnellaan suomalaista musiikkia eri vuosikymmeniltä ja eri tyyllilajeista. Osallistujille jaetaan piirustusvälineet, jotta he voivat piirtää, mitä mieltä kappale tuo heille mieleen. Kappaleen jälkeen muutama voi esitellä taideteoksensa ja kertoa, mitä mieltä oli kappaleesta. Jos ryhmän rauhoittuminen piirtämään tuntuu haastavalta tai aikaa on vain vähän, voi kuuntelun aikana jatkaa tanssimista tai viettää aikaa ryhmän kanssa muuten. Jokaisen kappaleen jälkeen pidetään kuitenkin pieni tauko kommenttien antamista varten. Osallistujille voi myös antaa mahdollisuuden valita muiden kuultavaksi omia suomalaisia suosikkejaan tai vaihtoehtoisesti musiikkia omasta kotimaasta.

KIITOKSET JA HEIPAT

Kun toimintaa lopetellaan, kiitetään kaikkia osallistumisesta. On tärkeää muistuttaa osallistujia seuraavan kokoontumisen ajankohdasta ja mahdollisesti kertoa jo joltain seuraavan kerran ohjelmasta osallistujien mukaan houkuttelemiseksi.

KOLMAS KOKOONTUMINEN

PELI-ILTA

KAHVITTELU

Aloitetaan vapaalla keskustelulla ja samalla odotellaan myös viimeiset osallistujat paikalle. Kahvittelun aikana tuodaan myös esille illalle suunniteltu ohjelma. Tällä kertaa ohjelmassa on pelejä. Kahvittelun ajalle voi myös keksiä valmiiksi jonkin ajankohtaisen teeman keskustelulle, jos epäilee, ettei keskustelua synny itsestään.

BINGO

Pelaamiseen ei tarvita bingokonetta vaan numerot voi kirjoittaa lapulle ja nostella lappuja yksitellen. Myös bingopohjat voi askarrella itse valmiiksi. Alkuun on tarpeen käydä läpi säännöt ja näyttää ehkä muutama mallikierros. Kun kaikki ovat ymmärtäneet pelin idean, siirrytään pelaamaan. Osallistujien mahdollisesti heikon kielitaidon takia voi olla tarpeen myös näyttää nostettu numero, jotta kaikki voivat osallistua. Näin peli tarjoaa myös heikomman kielitaidon omaaville mahdollisuuden oppia tai kerrata numerot suomeksi. Jos bingo sujuu hyvin ja osallistujat pitävät siitä, voi sitä pelata parikin kierrosta.

MAA-MERI-TAIVAS

Huoneen keskellä on maa, toisella laidalle meri ja toisella taivas. Osallistujien täytyy ohjaajan käskyjen mu-

kaisesti vaihdella paikkaa. Esimerkiksi jos ohjaaja huutaa "MAA!", on kaikkien siirryttävä huoneen keskelle ja mentävä kyykkyy. Viimeisenä kyykistynyt putoaa pois pelistä. Peliä jatketaan niin kauan kunnes vain yksi on mukana. Tämä peli on hieman kilpailullisempi ja se vaatii keskittymistä ja tarkkuutta. Juoksennellessa osallistujat pääsevät myös purkamaan energiaa.

VARTALOKIRJOITUS

Pelin voi tehdä pareittain tai isommissa ryhmissä. Ryhmäläiset valitsevat yhdessä yhden ryhmäläisen nimen, jonka he sitten muodostavat vartaloillaan kirjain kerrallaan. Muut osallistujat seuraavat ja yrittävät saada selville nimen, jonka ryhmä "kirjoittaa" vartaloillaan. Mikäli tästä haluaa tehdä kilpailun, otetaan suorituksista aikaa ja nopein ryhmä voittaa. Tärkeintä on kuitenkin ryhmän yhdessä toimiminen ja hauskanpito. Samalla tulee käytyä läpi myös osallistujien nimiä hausalla ja hyvin mieleenpainuvalla tavalla.

PELIPISTEET

Osallistujat jaetaan eri pelipisteille. Jokaisella pisteellä on eri peli. Nuoret voivat vapaasti kierrellä pelaamassa eri pelejä, kunhan jokainen pääsee vuorollaan mukaan peliin. Pelit voivat olla lautapelejä tai toiminnallisempia pelejä, joita ryhmällä on käytössä. Esimerkkeinä voivat olla Twister, Kimble, biljardi ja pingis. Twister on liikunnallinen, hauska peli. Siinä tarvitsee vain hiukan kielitaitoa ja esimerkiksi samat värit toistuvat monta kertaa, joten ne jäävät toivottavasti mieleen. Kimble on yksinkertainen peli, jonka idean voi selittää näyttämällä käytän-

nössä. Pelin ymmärtämiseen ei mene kauaa, vaikka kie-
litaitoa ei juuri olisikaan. Lisäksi siinä tarjoutuu mahdolli-
suuden jutella pelailun lomassa. Biljardi ja pingis ovat
monille nuorille ennestään tuttuja ja myös säännöt ovat
nuorille tutut. Vaikka pelaamaan ei sovi montaa kerral-
laan, myös kannustajien rooli on suuri.

KIITOKSET JA HEIPAT

Kun toimintaa lopetellaan, kiitetään kaikkia osallistumi-
sesta. On tärkeää muistuttaa osallistujia seuraavan ko-
koontumisen ajankohdasta ja mahdollisesti kertoa jo jo-
tain seuraavan kerran ohjelmasta osallistujien mukaan
houkuttelemiseksi.

NELJÄS KOKOONTUMINEN

SUOMI

KAHVITTELU

Aloitetaan vapaalla keskustelulla ja samalla odotellaan myös viimeiset osallistujat paikalle. Kahvittelun aikana tuodaan myös esille illalle suunniteltu ohjelma. Tällä kertaa teemana on Suomi, suomen kieli ja suomalaiset asiat. Kahvittelun ajalle voi myös keksiä valmiiksi jonkin ajankohtaisen teeman keskustelulle, jos epäilee, ettei keskustelua synny itsestään.

ESINEIDEN ARVUUTTELU

Kahvittelun jälkeen tai sen lomassa näytetään osallistujille erilaisia esineitä ja pyydetään heitä kertomaan, mikä esine on tai mitä sillä tehdään. Tarkoituksena on esitellä hieman erilaisia, suomalaisuuteen liittyviä esineitä. Tällaisia esineitä voivat olla esimerkiksi marjanpoimuri, perunasurvin, saunatonttu, saunavasta ja poronsarvi. Mikäli nuoret eivät tiedä esineen nimeä, voidaan kysyä, miten esinettä käytetään tai käytetäänkö sitä sisällä voi ulkona. Näin saadaan nuoret pikkuhiljaa ohjattua oikeaan suuntaan.

KIELIVOIMISTELULORUT

Suomen kieli ei tunnetusti ole helpoimmasta päästä, mutta tässä osiossa viedään suomen kielen vaikeus äärimilleen. Osallistujille luetaan ääneen ja näytetään

kirjoitettuna monille suomalaisille tuttuja kielivoimisteluloruja, kuten "Raparperilirua reilu litra" ja "Vesihissi sihisi hississä". Hurjimmille voi tarjota pidempiäkin loruja, kuten "Keksijä keksi keksin, keksittyään keksin keksijä keksi keksin keksityksi" ja "Yksikseskös itkeskelet, itsekseskös yksiskelet". Lorut ovat haastavia, vaikka puhuisi suomea äidinkielenään. Tarkoitus ei olekaan pyrkiä täydellisyyteen, vaan huumorimelessä kokeilla rohkeasti. Epäonnistuminen on enemmän kuin sallittua.

OPETELLAAN KIELIÄ

Osallistujille tarjotaan tilaisuus opettaa omaa äidinkieltään muille. Tarkoituksena on ensin sanoa, jokin helppo fraasi suomeksi, esimerkiksi: "Hei! Mitä kuuluu?" Tämän jälkeen vapaaehtoinen osallistuja voi sanoa saman omalla kielellään ja muut osallistujat yrittävät toistaa tämän. Mikäli osallistujilla on eri äidinkieliä, voidaan fraasi toistaa niillä kaikilla. Osallistujille annetaan tilaisuus opettaa haluamiaan fraaseja ja miksei myös kielivoimisteluloruja omalla kielellään muille osallistujille. Tämä vaatii ryhmältä tarkkaavaisuutta sekä osallistujia, jotka haluavat opettaa omaa kieltään.

SUOMI-TIETOVISA TAI SUOMI-PELI

Pelataan suomitietovisaa tai muuta suomiaiheista peliä. Peliä voi pelata ryhmissä tai yksittäin. Suomi-tietovisan voi suunnitella itse. Joukkoon voi halutessaan lisätä kysymyksiä myös omaan asuinpaikkakuntaan liittyen. Jos ei halua suunnitella visaa itse, netistä löytyy valmiita malleja. Tietovisaa tai peliä suunnitellessa on otettava huomioon osallistujien kielitaidon taso.

KIITOKSET JA HEIPAT

Kun toimintaa lopetellaan, kiitetään kaikkia osallistumisesta. On tärkeää muistuttaa osallistujia seuraavan koontumisen ajankohdasta ja mahdollisesti kertoa jostain seuraavan kerran ohjelmasta osallistujien mukaan houkuttelemiseksi.

VINKKEJÄ

- Varaudu suureen ja pieneen osallistujamäärään sekä osallistujien eritasoiseen kielitaitoon.
- Näytä mallia! Aina ei tarvita sanoja ja joskus ohjaus on helpointa suorittaa esimerkin avulla.
- Suunnittele paljon ohjelmaa. Ohjelmaa on helpompi karsia illan aikana kuin keksiä lisää.
- Muokkaa ja vaihda suunniteltua ohjelmaa rohkeasti tilanteen sitä vaatiessa.
- Jaa vastuuta. Ohjelmien suunnittelu ja toteuttaminen on mukavinta ryhmässä.
- Ota vastaan ideoita ryhmään osallistuvilta nuorilta.
- Kerro kiinnostuneille vapaaehtoistyön mahdollisuuksista. Ota kiinnostuneet mukaan toiminnan suunnitteluun ja ohjaamiseen.
- Heittäydy ja pidä hauskaa!